

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
STARPTAUTISKO UN EIROPAS TIESĪBU ZINĀTŅU KATEDRA

**“Privātums darba vietā.
Darbinieka novērošana: e-pasta un telefona sarunu kontrole,
videonovērošana”**

BAKALAURA DARBS

Autore: Elīna Logina

Studenta apliecības Nr.: e114029

Darba vadītāja: asoc.prof Kristīne Dupate

Rīga 2017

ANOTĀCIJA

Privātums ir nozīmīga indivīda pamattiesība. Tam ir nozīme gan atrodoties vienatnē, gan sociālo attiecību veidošanas procesā. Darba devējam ir tiesības veikt uzraudzību darba vietā.

Tēma ir aktuāla, jo personas datu ieguves līdzekļu straujas attīstības rezultātā personas privātums var tikt apdraudēts. Ir jānodrošina samērīgums starp darba devēja un darbinieka interesēm.

Bakalaura darba mērķis ir darbinieka un darba devēja tiesisko teresešu un pienākumu izpēte un analīze, kā arī kompromisa starp pusēm meklēšana.

Autore apskatīja un salīdzināja starptautisko tiesisko noregulējumu personas privātuma aizsardzībai ar nacionālajās normās ietverto nodrošinājumu, analizēja jēdzienus “privātums” un “personas dati” kontekstā ar personas tiesībām uz privāto dzīvi darba vietā un uzraudzības tehnoloģiju ietekmi uz indivīdu.

Atslēgvārdi: privātā dzīve, personas dati, darba vieta, novērošana, aizsardzība.

Darba apjoms: 55. lpp

Izmantotie avoti pēc skaita 84

ANNOTATION

Privacy is an important individual fundamental right. That applies whether you are alone, and in social relationship-building process. Employer has the right to conduct surveillance in the workplace.

The theme is topical because the personal data extraction means rapid evolution of personal privacy may be compromised. It is necessary to ensure proportionality between the employer and employee interests.

Bachelor work aim is a research and analysis of the employer's and the employee's legal interests and obligations, as well as a search for a compromise between the parties.

The author looked and compared the international legal measures for the protection of personal privacy with national security provisions, analyzed concepts of “privacy” and “data protection” in the context of a person's right to privacy in the workplace and the impact of the monitoring technology on the individual.

Keywords: private life, personal data, workplace, surveillance, protection.

Scope of work: 55 p.

Sources used: 84

SATURA RĀDĪTĀJS

APZĪMĒJUMU SARAKSTS	5
IEVADS	6
1 . JĒDZIENA “PRIVĀTUMS” SATURS	8
2 . JĒDZIENA “PERSONAS DATI” SATURS	15
3 . TIESĪBU IEROBEŽOŠANA	21
3.1.1 . Elektroniskā pasta kontrole	23
3.1.2 . Korespondence	24
3.1.3 . Darba devēja tiesības un pienākumi	25
3.1.4 . Telefona sarunu kontrole	28
3.1.5 . Videonovērošana	31
3.1.6 . Personas attēls	32
3.1.7 . Privātums darba vietā	34
4 . REGULĒJUMS LATVIJĀ	37
5 . UZRAUDZĪBAS IETEKME NO PSIHOLOĢISKĀ ASPEKTA	42
6 . SECINĀJUMI	46
7 . IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS	49

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

1. Eiropas Savienība – ES;
2. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija – ECK;
3. Latvijas Republikas Satversme – Satversme;
4. Darba likums - DL;
5. Fizisko personu datu aizsardzības likums – FPDAL;
6. Eiropas cilvēktiesību tiesas – Konvencija;
7. Apvienoto Nāciju Organizācija – ANO;
8. Vispārīgā datu aizsardzības Regula 2016/679 – Regula;
9. Datu aizsardzības direktīva 95/46/EK– Direktīva.

IEVADS

Informācijas tehnoloģijas, kuras mūsdienās izmantojam, ļauj mums iegūt informāciju par apkārtējo pasauli neticami ātri. Tomēr to izmantošanas rezultātā kļūstam pasaulei atklāti un mūsu privātums var tikt apdraudēts. Privātums informācijas tehnoloģiju laikmetā ir kļuvis relatīvs. Personu novērošana ir plaši sastopama ikdienā. Piemēram, novērošanas kameras ir plaši izmantots uzraudzības līdzeklis. Tās mūs vairs nepārsteidz, jo ik uz soļa esam pieraduši tās redzēt. Tās mūs sveicina apmeklējot gan sabiedriskas vietas, gan draugu privātos pagalmus, un pat darba vietās tās rāmi un klusi ieraksta katru mūsu darbību.

Novērošana sabiedriskā vietā nešķiet nekas sevišķs, iespējams, tāpēc, ka kamerās mēs parādāmies fragmentāri, laiku pa laikam. Atšķirībā no sabiedriskas vietas, savā darba vietā, kā darbinieks, persona tiek novērota praktiski visu darba laiku un šis laiks ietver būtisku daļu no dzīves. Turklāt, videonovērošana nav vienīgais veids kā novērot darbinieku. Darba devējs var noklausīties darbinieka telefona sarunas, kontrolēt e-pasta saziņu un pat datora klaviatūras taustiņu izmantošanu. Gadu gaitā darbinieku novērošana darba vietā, pateicoties informācijas tehnoloģijām, no vienkāršas spiegošanas ir pārtapusi par mērķtiecīgu un nepārtrauktu darbinieka kontroli, kuras rezultātā darbinieka privātums darba vietā ir krietni ierobežots. Darba devējs šādi iegūst ļoti daudz informācijas par darbinieku, kura var saturēt arī privātus datus. Iegūtās informācijas labticīga un tiesiska izmantošana pamatojoties uz normatīvajiem aktiem un darba devēja biznesa interesēm, šķiet pieļaujama, tomēr šeit iezīmējas aktuāla problēma. Darba devēja biznesa intereses var nonākt pretrunā ar darbinieka interesēm paturēt noslēpumā savu privāto dzīvi. Darba devēja intereses var būt argumentēti pamatotas: uzlabot uzņēmuma darba kvalitāti, novērst kaitējumu, nepieļaut nelikumīgu darbību veikšanu darba vietā, kas it kā attaisno novērošanu, tomēr, ja darba devējs nerespektē darbinieka intereses, var tik aizskartas darbinieka tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Darba mērķis ir izpētīt kāds tiesiskais regulējums pastāv darba devēja un darbinieka tiesisko attiecību regulēšanā saistībā ar uzraudzību darba vietā. Lai to panāktu, autore izvirza par uzdevumu izpētīt katras darba tiesiskajās attiecībās iesaistītās puses tiesības un pienākumus. Starp darbinieka un darba devēja interesēm iezīmējas ļoti smalka robeža, kuru ir meklējuši gan tiesību zinātnieki S.D. Vorens un L.D. Brandejs, gan Eiropas cilvēktiesību tiesa. Autore skaidros jēdziena “privātums” nozīmi, kas ir personas tiesību uz privāto dzīvi pamatākmenis. Personas dati ar dažādu datu ieguves tehnoloģiju palīdzību var viegli un ātri nokļūt citu personu rokās, tāpēc ir svarīgi izprast, kas ir personas dati un kādus datus darba

devējs ir tiesīgs iegūt un apstrādāt, lai neaizskartu darbinieka intereses. Svarīgi izpētīt attiecīgo tiesisko ietvaru saistībā ar personas datu aizsardzības vispārējiem principiem un tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību saturu un šo tiesību ierobežošanas leģitīmos mērķus, kā arī samērīgumu. Turklāt, autoresprāt, nozīmīgi ir izpētīt arī kāda ir monitoringa psiholoģiskā ietekme uz darbinieku no psiholoģijas pētnieku viedokļa. Autoresprāt, ir svarīgi izpētīt gan starptautisko, gan nacionālo tiesību regulējumu. Tā kā Eiropas Savienībā nav neviena ES tiesību akta, kas specifiski regulētu darbinieka personas datu apstrādi un aizsardzību darba vietā, tad autore šajā darbā izvērta par uzdevumu izpētīt tos ES un citu tiesību sistēmu aktus, kurus piemēro personas tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību nodrošināšanai darba vietā. Tie ir: Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, ES Direktīva 95/46/EK, Vispārīgā datu aizsardzības regula 2016/679, ANO Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām. Lai aplūkotu darba tematu no praktiskā viedokļa, tiks pētīti Eiropas cilvēktiesību tiesas spriedumi. Mērķa sasniegšanai autore izpētīs tādas nacionāla mēroga normatīvos aktus kā Latvijas Republikas Satversme, Darba likums un Fizisko personu datu aizsardzības likums, jo šie normatīvie akti ietver darba tematam nepieciešamo tiesisko regulējumu.

Tēmas izpētei autore izmantojusi dažādas pētniecības metodes - vēsturisko metodi, salīdzinošo metodi, analītisko metodi un sistēmisko metodi.

Darbs strukturēts pamatnodaļās un apakšnodaļās. Pirmā pamatnodaļa ir veltīta jēdziena “privātums” saturam. Otrajā pamatnodaļā ir pētīts personas datu jēdziens. Trešā nodaļa veltīta tiesību ierobežošanas skaidrojumam. Tās apakšnodaļās specifiski tiek pētīta uzraudzība darba vietā – e-pasta, telefona sarunu kontroles un videonovērošanas veidā. Priekšpēdējā pamatnodaļa veltīta Latvijas tiesiskā regulējuma apskatam, bet pēdējā – uzraudzības ietekmei no psiholoģiskā aspekta.

Darba noslēguma daļā autore izteiks secinājumus par privātuma būtību un tā aizsardzības nepieciešamību, personas datu aizsardzības likumiskā regulējuma nozīmi un problemātiku, kā arī monitoringa darba vietā psiholoģiskajiem aspektiem.

1 . JĒDZIENA “PRIVĀTUMS” SATURS

Laika gaitā ir pieaugusi tiesību uz privāto dzīvi nozīme. Mūsdienās tās tiek uzskatītas par vienām no vissvarīgākajām starptautiskajām pamattiesībām.¹ Jēdziens privātā dzīve ir ļoti plašs jēdziens, kuram nav iespējams atrast izsmeļošu definīciju.² Tam ir fundamentāla nozīme gan visā personas dzīvē, gan specifiski darbinieka uzraudzībā un datu ieguves procesā. Tiesības uz privāto dzīvi ir pats svarīgākais aspekts šajā pētnieciskajā darbā, jo tā aizskārums peronas datu ieguves rezultātā atklāj pētāmo problēmu.

Tiesības uz privātumu nav viegli definēt. Jau romiešu juristi ieviesa tiesību dalījumu privātajās un publiskajās tiesībās. Publiskās tiesības regulēja valsts, bet privātās – pilsoņu tiesiskās attiecības. Jau 16. gs. Ž. Bodēns savos darbos rakstīja, ka valsts ir ģimeņu un to kopīgo īpašumu apvienība. Viņš uzskatīja, ka valsts visvarenības robeža ir ģimene un privātīpašums.³ Tāpēc privātums aptver gan privāto, gan publisko aspektu, jo tie savā ziņā ir saistīti.

Dažādos avotos jēdziena “privātums” nozīme skaidrota gramatiski atšķirīgi. Dažviet teikts, ka privātuma mērķis ir nodrošināt personas “informatīvu pašnoteikšanos”⁴, citur par tās mērķi noteikts nodrošināt personas iekšējo autonomiju.⁵ Tomēr, lai izprastu jēdziena privātums būtību, tas jāskaidro pētīt no vēsturiskā skatījuma. Proti, tiesības uz privāto dzīvi parādās ļoti senā vēsturē - jau Bībelē, stāstā par Ādamu un Ievu.⁶ Tomēr līdz pat viduslaikiem tiesību normās vairāk definēts grupas locekļu statuss, nevis indivīda aizsardzība.⁷ Vēsturiski ģimenes dzīves, mājokļa un korespondences aizsardzība Latvijā un Eiropā ir tikusi atzīta par aizsargājamu vērtību. Attīstoties liberālās brīvības koncepcijai par galveno vērtību kļuva

---

1

Rodrigues R. J., Schanz S.J., Wilson P. The Regulation of Privacy and Data Protection in the Use of Electronic Health Information: An International Perspective and Reference Source on Regulatory and Legal Issues Related to Person-identifiable Health Databases. Washington: Pan American Health Organization, 2001, p.25.

2 ECT 1993. gada 25. marta spriedums lietā “Costello-Roberts pret Apvienoto Karalisti”. 36. punkts.

3 Ruķers M. Fizisko personu datu aizsardzības likuma komentāri. Rīga: SIA “E-sabiedrības risinājumi”, 2008. 10.-11. lpp.

4 Turpat.

5 Danovskis E., Ruķers M., Lībiņa – Egnere I. 96. pants. Latvijas Republikas Satversmes Komentāri. 8. nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 239.lpp

6 Konvitz M. R. Judaisms and Human Rights. New Jersey: Transaction Publishers, 2001, p.225.

7 Gruskin S., Hendriks A. The Right to Privacy: Some Implications for Confidentiality in the Context of HIV/AIDS – The Jurisprudence of Human Rights Law: A Comparative Interpretive Approach // Turku/Abo: Institute for Human Rights, Abo Akademi University – 2000, p. 225.

cilvēks kā autonomas subjekts – absolūts suverēns, kas pats tiesīgs lemt par sevi.⁸ To pamato 18. un 19. gadsimtā Zviedrijas, Norvēģijas un Francijas normatīvajos aktos ietvertais tiesību uz privāto dzīvi aizsardzības regulējums. Zviedrijā jau 1776. gadā tika noteikts, ka valdības rīcībā esošo informāciju par tās pilsoņiem drīkst izmantot tikai likumā paredzētos gadījumos. Francijā 1858. gadā bija aizliegta privātu faktu publicēšana, bet, piemēram, Norvēģijā 1889. gadā bija paredzēts kriminālsods par informācijas publicēšanu, kas saistīta ar citas personas privāto vai ģimenes dzīvi.⁹ Personas tiesības uz mājokļa un korespondences neaizskaramību bija ietvertas 1922. gada Satversmes sapulcē apspriestajā Satversmes otrās daļas projektā “Pamatnoteikumi par pilsoņu un tiesību penākumiem”. Šī projekta 92. un 93. pants aizgūti no Veimāras konstitūcijas.¹⁰ Projekta 92. pants noteica, ka “*Pilsoņa dzīvoklis ir neaizskarams. Izņēmumi pielaižami tikai uz likuma pamata*”. Projekta 93. pants noteica, ka “*Vēstuļu, telegrammu un telefonsarunu noslēpums ir neaizskarams. Izņēmumi pielaižami likumā paredzētos gadījumos*”. Tomēr privātā dzīve kā atsevišķa tiesību kategorija Satversmes 1922. gada 2. daļās projektā nav iekļauta.¹¹

Jau vēlāk, 1890. gadā tiesību zinātnieki – S.D. Vorens (S.D. Warren) un L.D. Brandejs (L.D. Brandeis) savā kopīgajā esejā “Tiesības uz privātumu” (“*The Right to Privacy*”) definēja, ka privātums ir personas tiesības “tiklīdz atstāt vienatnē” (angļu val. - *right to be let alone*).¹² Šīs tiesības izriet no tiesībām uz brīvību, jo tiesības uz brīvību piešķir indivīdam plašas civilās privilēģijas. Tehnoloģijām attīstoties ir vērojama tendence palielināties arī aizskārumiem pret personas privāto dzīvi. Attīstoties fotogrāfijai un iespējām uzņemt attēlus paaugstinās aizskārums, jo attēli var tikt uzņemti bez personu piekrišanas un nodoti laikrakstiem publicēšanai. Autori uzskata, ka šādam tiesību aizskārumam būtu jāpiemēro kriminālsods.¹³ 1890. gadā iezīmējas izpratne par personas datus saturošu attēlu tiesisku izmantošanu. Var uzskatīt, ka autoru definējums tiesībām uz privāto dzīvi ir ielicis pirmo dzirnakmeni musdienu privātuma jēdziena izpratnei. Lasot S.D. Vorena un L.D. Brandeisa rakstu rodas pārlicība, ka autori ir skaidri apzinājušies aizskārums pret privāto dzīvi nozīmīgumu un skrupuloza tiesiskā regulējuma nepieciešamību attīstoties līdz tehnoloģijām. No tā brīža sākās plašas diskusijas un radās jauni uzskati par privātumu, tomēr šo viedokļu

---

8 Novak M. U.N. Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary // Kehl, Strasbourg, Arlington: N.PEngel – 1993, p. 287.

9 Ramage S. Privacy: Law of Civil Liberties. Lincoln: Universe, 2007, p.5.

10 Die Verfassung des Deutschen Reichs vom 11. August 1919.

11 Latvijas Republikas Saeimas arhīvs. Fonds Nr. 2001, Apraksts Nr. 6 -4 0 , lieta Nr. 2 ,2 . lpp.

12 Warren S.D., Brandeis L.D. The Right to Privacy. Harvard Law Review, Vol. 5, 15 December 1890, No. 5. Pieejams: http://groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/articles/privacy/Privacy_brand_warr2.html [Skatīts: 04.04.2017]

13 Turpat.

vienojošais elements, viennozīmīgi, ir uzskats, ka privātās dzīves aizsardzības nepieciešamība ir augusi.

1960. gadā V.L. Prossers (W.L. Prosser) turpināja pētīt tiesību uz privātumu nozīmi. Savā rakstā "California Law Review" viņš iztīrā S.D. Vorena un L.D. Brandeja bažas par privātuma saglabāšanu publicējot informāciju. Viņš uzskata, ka jēdziens privātā dzīve ir skaidrojams plašāk. V.L. Prossers savā darbā apkopoja četrus veidus kā var pārkāpt tiesības uz privāto dzīvi:

- 1) Traucējot personu un iejaucoties tās tiesībās palikt vienatnē;
- 2) Atklājot pazemojošus un aizskarošus faktus par personu;
- 3) Apzināti izplatot nepatiesas ziņas par personu;
- 4) Piesavinoties citas personas datus un tos uzdodot par savējiem.

Vadoties no V.L. Prossera teorijas par privātās dzīves aizskāruma veidiem var secināt, ka tiesību zinātnieks papildinājis S.D. Vorena un L.D. Brandeja privātuma jēdziena saturu. Šeit izteikti iezīmējas personas datu kā tiesiski aizsargājama personas tiesību uz privāto dzīvi elementa nozīme. Tiesību zinātnieks E. Blousteins (*E. Bloustein*) piekrīt V.L. Prossera viedoklim, ka tiesības "tikt atstātam vienatnē" ir plašāk turojams jēdziens, tomēr zinātnieks arī pauž viedokli, ka šāds iedalījums nevar tikt uzvertts viennozīmīgi, jo šāda privātuma definīcija var novest pie kļūdainas interpretācijas.¹⁴

Vēl kādu definīciju devis profesors Z. Segals (*Z. Segal*). Viņš definējis tiesības uz privāto dzīvi kā "indivīda intereses pasargāt savu "es" no sabiedrības iejaukšanās un netikt traucētam viņa privātajā dzīvē".¹⁵ Toties vēl ne tik senajā 2004. gadā R.E. Smits (R.E. Smith) tiesības uz privāto dzīvi definējis kā "katra vēlmi pēc fiziskas vietas, kur mēs varam būt brīvi no traucējumiem, ielaušanās, pazemojuma vai pakļautības un kur esam brīvi no laika kontroles un savas personīgās informācijas atklāšanas".¹⁶

Kaut arī šo jēdzienu nav viegli definēt un dažādi zinātnieki ir mēģinājuši rast ļoti dažādus skaidrojumus, tomēr tas nekādā veidā neatņēm šim jēdzienam tā nozīmīgumu. Autoresprāt, grūtības to definēt tikai uzsver šī jēdziena komplicēto dabu un plašās interpretācijas iespējas. M. Ruķers uzskata, ka jēdziens "privātums" ir jānodala no jēdziena "priātā dzīve". Jēdziens "privātums" ir šaurāks un raksturo stāvokli vai vērtību, toties

---

14 Bloustein E. Privacy as an Aspect of Human Dignity: An Answer to Dean Prosser. New York University Law Review, Vol. 39., 1964, p. 964.

15 The Haifa Center of Law and Technology Publication Series. Publication No. 7 Privacy in the Digital Environment. 2005. p. 10. Pieejams: http://weblaw.haifa.ac.il/he/Research/ResearchCenters/techlaw/DocLib/Privacy_eng.pdf [Skatīts: 10.04.2017.]

16 Smith R.E. Ben Franklin's Website: Privacy and Curiosity from Plymouth Rock to to the Internet. Providence: Privacy Journal, 2004., p.8.

personas privātā dzīve aptver daudz plašāku personas dzīves daļu. Bez tam, viņaprāt, arī tiesības uz privātās dzīves aizsardzību ir atsevišķs jēdziens.¹⁷

Privātuma aizsardzības mehānismi ir meklējami ASV, kad mēģinot aizsargāt personas privāto dzīvi, tika radīti precedenti. ASV privātumu skaidroja kā personas tiesības kontrolēt informāciju par sevi ko sauc par *datu paškontroles koncepciju*¹⁸. V. A. Parents uzskata, ka šī definīcija ir pārāk plaša, jo personai esot sabiedrībā, tās privātums tiek pārkāpts tiktāl, ciktāl kāds par viņu var svākt informāciju, bet informācijas vākšanu nevar limitēt. Privātums ir zaudēts, kad citi iegūst informāciju par personu. V. A. Parents uzskata, ka privātums ir stāvoklis, kad par personu nav zināma nekāda dokumenteta informācija.¹⁹ Līdz ar to, personai parādoties sabiedriskā vietā, tās privātums ir apdraudēts. Tehnoloģiju izmantošana sabiedrības uzraudzībai mazina anonimitāti. Kembridžas Universitātes profesore M. Patersone (*M. Paterson*) sabiedrisku vietu definē kā vietu, kura ir brīvi pieejama jebkurai personai. Mūsdienās par publisko telpu var uzskatīt arī interneta vidi un telekomunikācijas.²⁰ Tehnoloģiju laikmetā, kad, dators, internets un telekomunikācijas tiek ikdienišķi izmantotas ir ļoti viegli izmantot dažādas ierīces, lai novērotu personas. M. Patersone uzskata, ka mūsdienās izmantojot personu kā objektu tiek aizskarta personu autonomija un cieņa. Arī citur literatūrā atrodams, ka personas anonimitāte ir īpaši aizsargājama, jo tās zaudēšana var aizskart svarīgas personai nepieciešamas īpašības, tādas kā pašnoteikšanās un individuālisms, kā nozīmīgas privātuma sastāvdaļās.²¹

Indivīda tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību starptautiski ir aizsargātas ar ANO 1948. gada 10. decembra Vispārējo cilvēktiesību deklarācijas 12. pantu²², ANO 1966. gada 16. decembra Starptautiskajā paktā par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 17. pantu²³, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 8. pantu²⁴, Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas rezolūcija Nr. 1165 par tiesībām uz privātumu²⁵, kā arī Eiropas Padomes Cilvēka

---

17 Ruķers M. Fizisko personu datu aizsardzības likuma komentāri. Rīga: SIA "E-sabiedrības risinājumi", 2008. 10.-11. lpp.

18 Parent W. A. A new definition of privacy of the law//wacks Raymond, editor. Privacy. Volume I – The concept of privacy. Dartmouth Publishing Company Limited, p. 44.-45.

19 Turpat.

20 Witzleb N., Lindsay D., Paterson M., Rodrick S. Emerging Challenges in Privacy Law: Comparative Perspectives. Handbook. Cambridge University Press. 2014. Page 202.

21 J.A. Oravec. The transformation of Privacy and Anonymity: Beyond the Right to be Let Alone. 2003. Sociological Imagination, p. 3.

22 The Universal Declaration of Human Rights. Adopted by the United Nations General Assembly resolution 217 A (III) on 10.12.1948., Article 12. Pieejams: <http://www.un.org/en/documents/udhr/index.shtml>. [Skatīts: 10.04.2017.]

23 Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām. Latvijas Vēstnesis, 23.04.2003., Nr. 61.

24 Eiropas Savienības Pamattiesību harta. Oficiālais Vēstnesis, 14.12.2007., C 303.

25 Parliamentary Assembly of the Council of Europe Resolution No. 1165, 1998. Right to Privacy. Pieejams:

tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pantu²⁶, bet nacionāli LR Satversmes cilvēka pamattiesību nodaļā - 96. pantā²⁷

Starptautiski tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību atzina 1948. gadā ar ANO Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju. Deklarācijas 12. pants nosaka: *“Nedrīkst patvaļīgi iejaukties neviena privātajā un ģimenes dzīvē, patvaļīgi apdraudēt viņa dzīvokļa neaizskaramību vai viņa korespondences noslēpumu, vai nelikumīgi apdraudēt viņa godu un reputāciju. Katram cilvēkam ir tiesības uz likuma aizsardzību pret šādu iejaukšanos vai šādiem apdraudējumiem.”*²⁸

Eiropā ar privāto dzīvi saprot daudz plašāku tiesību loku, nekā angloamerikāņu tiesību sistēmā, kas aprobežojas ar privātumu – personīgās informācijas slepenību un personas nošķirtību no sabiedrības.²⁹ Konvencijas 8. pants definē tiesības uz privāto dzīvi kā arī uz ģimenes, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Tas sastāv no divām daļām un skan šādi:

1. *“Ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un sarakstes neaizskaramību.*
2. *Publiskās institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības, izņemot gadījumus, kas ir paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu valsts vai sabiedrisko drošību vai valsts ekonomiskās labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai tikumību, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības.”*

Panta pirmajā daļā ir uzsvērtas indivīda tiesības baudīt privātās dzīves neaizskaramību valsts negatīvais pienākums. Tomēr šīs tiesības pozitīvā nozīmē dod iespēju realizēt brīvību. Panta otrajā daļā ir noteikts valsts pienākums šīs tiesības netraucēt, lai nodrošinātu tās ikvienam indivīdam, kurš atrodas valsts jurisdikcijā. Lai to panāktu, nacionālajām tiesību normām skaidri un saprotami jāregulē šīs tiesības, lai nepieļautu Konvencijas pārkāpumus.³⁰ Konvencijas 8. pants ir tiesību akts, kuram piemīt horizontāla iedarbība. Tas nozīmē, ka tas ir saistošs ne tikai Konvencijas dalībvalstīm, to iestādēm un personām, kas rīkojas publiskās

---

<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16641&lang%20=en> [Skatīts: 12.04.2017.]

26 Eiropas Padomes Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Latvijas Vēstnesis, 13.06.1996., Nr. 143.

27 Latvijas Republikas Satversme. Latvijas Vēstnesis, 01.07.1993., Nr.43.

28 Apvienoto nāciju organizācijas Vispārējā Cilvēktiesību deklarācija. Pieņemta 1948. gada 10. decembrī. //http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/vispcd.htm

29 Ruķers M. Fizisko personu datu aizsardzības likuma komentāri. Rīga: SIA “E-sabiedrības risinājumi”, 2008. 10.-18. lpp.

30 ECT 2011. gada 8. novembra spriedums lietā “V.C. Pret Slovākiju”. 18968/07, 139-140.punkts.

personas vādā, bet arī netieši saistošs privātpersonām un uzņēmumiem.³¹

Gramatiskais jēdziens “privātums” tulkojums neatklāj šī jēdziena saturu, tāpēc tas ir meklējams ECT praksē dažādos tiesību aktos. Piemēram, ECT lietā “Malone pret Apvienoto Karalisti” secināja, ka Konvencijas 8. pants aizsargā personas datus.³² Skaidrojot privātās dzīves jēdzienu, 1992. gadā Tiesa kādā spriedumā atzina, ka būtu pārāk ierobežojoši jēdzienu privātā dzīve attiecināt uz šauru vidi, kurā indivīds dzīvo savu personīgo dzīvi, un pilnīgi izslēgt no tās ārpusauli. Privātā dzīve visnotaļ ietver tiesības veidot attiecības ar ārpusauli un citiem indivīdiem.³³ Tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ir tiesības uz dzīves privātumu, tiesības noslēpt savu privāto dzīvi no sabiedrības tik lielā mērā, cik katra persona to vēlas. Tiesības uz privāto dzīvi nebeidzas. Zināmā apjomā tās satur arī tiesības dibināt un attīstīt attiecības ar citām cilvēciskām būtnēm, jo sevišķi emocionālā sfērā, lai pilnveidotu un attīstītu savu personību.³⁴ Ja persona iziet sabiedrībā ārpus mājas, tad savas tiesības uz privāto dzīvi tā pavisam noteikti ņem līdzi. Pamatojoties uz iepriekš teikto, personas tiesības uz privāto dzīvi pēc būtības nav neierobežojamas, taču tās nebeidzas izejot publiskā telpā. Personas tiesības uz privāto dzīvi aptver arī sociālo attiecību veidošanu ar citiem indivīdiem, ieskaitot informāciju par šīm attiecībām un šīs informācijas aizsardzību.

Konvencijas regulējums gramatiski ir plašāks nekā Satversmes 96. pants, jo papildus ietver arī ģimenes dzīves aizsardzību, tāpēc šis pants ir tulkojams plašākā nozīmē.³⁵ Tas, gramatiski tulkojot, aptver četras dažādas tiesības, kuru saturs kopumā veido tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību saturu: tiesības uz privāto dzīvi, tiesības uz ģimenes dzīvi, tiesības uz dzīvokļa neaizskaramību un tiesības uz sarakstes neaizskaramību.

Privātuma aizsardzība pret uzraudzību nav jauns fenomens, bet pēdējās dekādēs līdz ar tehnoloģiju attīstību tā ir kļuvusi patiesi svarīga. Ir svarīgi saprast kāpēc privātuma aizsardzība ir tik nozīmīga. Privātumu var aplūkot no četriem aspektiem – aprakstošā, vērtību, juridiskā un intereses aspekta. Aprakstošais aspekts dominē vārdnīcās, kur skaidrots, ka ar privātumu persona kontrolē sevi un savu dzīvi. Vērtības aspekts ir konfidencialitāte – indivīds var izlemt, kādu informāciju nodot par sevi sabiedrībai. Juridiskais aspekts – tiesības uz privātumu ir tiesības saglabāt tādu konfidencialitātes stāvokli, kādu persona ir izvēlējusies. Intereses aspekts nozīmē privātuma aizsardzību ar kādu konkrētu mērķi, ko diktē kādas

---

31 ECT tiesneša Pinto Albukerkes daļēji atšķirīgais viedoklis lietā “Barbulescu pret Rumāniju”, 23. punkts.

32 ECT 1984. gada 2. augusta spriedums lietā “Malone pret Apvienoto Karalisti”, 8691/79

33 ECT 1992. gada 16. decembra spriedums lietā “Niemietz pret Vāciju”.

34 Gomien D., Harris D., Zwaak L. Law and practice of the European Convention on Human Rights and the European Social Charter // Council of Europe Publishing – 1996, p. 231.

35 Kovaļevska A. Personas tiesības uz savu attēlu. Rīga: Valsts cilvēktiesību birojs, 2005. 10.lpp. Pieejams: http://providus.lv/article_files/1583/original/attel_tiesib.pdf?1332251075 [Skatīts: 11.04.2017.]

intereses.³⁶ Privātums ir indivīda tiesība, kas kalpo tikai viņa interesēm, tomēr tas ir arī priekšnoteikums līdztības veicināšanā demokrātijā. Tikai savā izvēlē brīvs cilvēks, kuram ir tiesības realizēt savu autonomiju var īstenot savu informatīvo pašnoteikšanos. Tāpēc privātuma aizsardzība ir priekšnoteikums demokrātiskas valsts pastāvēšanai.³⁷

Kopumā var secināt, ka jēdziena “privātums” nozīme ir meklēta jau izsenis. Pilnībā definēt šo jēdzienu ir ārkārtīgi grūti, tāpēc, ka tas ietver ļoti dažādus personas dzīves aspektus, jo tas ir saistīts gan ar privāttiesiskiem, gan ar publiski tiesiskiem personas dzīves notikumiem. Jēdziens ir pastāvējis jau laikā pirms mūsu ēras, tomēr tā vērtība ir kāpusi tikai attīstoties liberālās brīvības koncepcijai un izpratnei par pamattiesībām un to aizsardzību. Daudzi autori šo jēdzienu definē atšķirīgi, tomēr pamatā visi to saista ar personas pašnoteikšanos, ko varētu uzskatīt par šī jēdziena kodolu. Personas autonomija ir atkarīga gan no ārējās ietekmes, proti, vai valsts nodrošina personai šo autonomiju, kā arī no personas pašas gribas. Lielākoties zinātnieki ir pētījuši privātuma nozīmi no “ārpusē”, tas ir, caur iejaukšanos personas privātumā, ko veic kāda cita persona un pieņemot, ka persona pati vēlas un viņai ir jāgrib savu privātumu aizsargāt. Tomēr, ir liela nozīme pašas personas gribai aizsargāt savu privātumu, respektīvi, cik daudz persona pati dara savā labā. Grūti izvērtēt, kas ir svarīgāk, tāpēc, autoresprāt, šie divi aspekti ir spējīgi pastāvēt tikai kopā. Bez valsts nodrošinājuma un personas gribas sevi aizsargāt nevar tikt īstenots privātums.

---

36 Ruķers M. Fizisko personu datu aizsardzības likuma komentāri. Rīga: SIA “E-sabiedrības risinājumi”, 2008. 10.-14. lpp.

37 Turpat, 17. lpp.

2 . JĒDZIENA “PERSONAS DATI” SATURS

Tradicionāli privātās dzīves saturu analizē nevis vispārīgi, bet gan atklājot tā galveno un plašāk pazīstamo elementu saturu. Viens no šiem elementiem ir personas dati jeb informācija par personu, ko lieto attiecībā uz personas privātās dzīves faktu atspoguļošanu un manipulācijām ar tiem. Personas datu aizsardzība aktualizējās pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados, kad Eiropas valstu valdības uzsāka informācijas apstrādes projektus, piemēram, tautas skaitīšanu. Lai aizsargātu personas tiesības uz privāto dzīvi, daudzas valstis pieņēma likumus par personas datu aizsardzību: 1971. gadā to pieņēma Vācijas Federatīvā Republika, 1973. gadā Zviedrija, bet 1978. gadā Norvēģija.³⁸ Pirmo datu aizsardzības likumu ieviešanas cēloņi septiņdesmitajos gados bija jaunās tehnoloģijas, proti, elektroniskā datu apstrāde, kuras rezultātā piekļuve personas datiem kļuva vieglāka un plašāka, nekā tā bija iepriekš, izmantojot tradicionālos datu apstrādes veidus. 1981. gadā Strasbūrā tika parakstīta Konvencija Nr. 108 “Par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisku apstrādi”³⁹. No tās preambulas var secināt, ka datu aizsardzības mērķis ir veicināt cilvēka pamatbrīvību aizsardzību, it īpaši tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Šīs konvencijas 2. pantā teikts, ka “personas dati” nozīmē jebkādu informāciju, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisku personu jeb “datu subjektu”.⁴⁰ Ar šo konvenciju tiek aizsargāta personiska informācija par fizisku personu, nosakot uz personu attiecināmās informācijas apstrādes tiesiskos principus. Diemžēl, konvencija nav tieši piemērojama, līdz ar to tā izvirza prasības tikai tās dalībvalstīm, bet ne darba devējam.⁴¹

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 8. panta 1. punktā ir noteikts: *“ikvienam ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību”*. Šī dokumenta 2. punktā teikts: *“šādi dati jāapstrādā godprātīgi, noteiktiem mērķiem un ar attiecīgās personas piekrišanu vai ar citu likumīgu pamatojumu, kas paredzēts tiesību aktos. Ikvienam ir pieejas tiesības datiem, kas par viņu savākti, un tiesības ieviest labojumus šajos datos”*.⁴²

Izveidojot Eiropas Savienību, pamattiesību aizsardzības koncepts tika ietverts dažādos

---

38 Ruķers M. Fizisko personu datu aizsardzības likuma komentāri. Rīga: SIA “E-sabiedrības risinājumi”, 2008. 10. lpp.

39 Konvencija par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisku apstrādi Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1181> [Skatīts: 12.04.2017.]

40 Turpat.

41 Danovskis E., Ruķers M., Lībiņa – Egnere I. 96. pants. Latvijas Republikas Satversmes Komentāri. 8. nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 246.lpp

42 Eiropas Savienības Pamattiesību harta. Oficiālais Vēstnesis, 14.12.2007., 8. pants.

tiesību aktos. Pamatojoties uz to 1995. gadā tika pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 95/46/EK (turpmāk - Direktīva) "Par personas aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un to brīvu apriti"⁴³. Direktīva paredzēja, ka valstīm ir jāpieņem atbilstoši normatīvie akti, tāpēc Latvijā tika pieņemts "Fizisko personu datu aizsardzības likums"⁴⁴. Direktīvā izmantotā personas datu definīcija ir šāda: „Personas dati” ir jebkura informācija attiecībā uz identificētu vai identificējamu fizisku personu („datu subjektu”); identificējama persona ir tā, kuru var identificēt tieši vai netieši, norādot reģistrācijas numuru vai vienu vai vairākus šai personai raksturīgus fiziskās, fizioloģiskās, garīgās, ekonomiskās, kultūras vai sociālās identitātes faktoros.”⁴⁵ 1981. gada Konvencijā personas dati ir definēti tāpat kā Direktīvas 1. pantā un PFDAL.

Direktīvā ietvertajai definīcijai ir četri galvenie pamatelementi, un katrs no tim ir jāanalizē atsevišķi, lai izprastu jēdziena "personas dati" saturu. Galvenie pamatelementi ir šādi:

- 1) "jebkura informācija";
- 2) "attiecībā uz";
- 3) "identificētu vai identificējamu";
- 4) "fizisku personu".

Pirmais elements ir "jebkura informācija". Šis personas datu jēdziens aptver jebkāda veida apgalvojumus par personu. Šie fakti ir personas dati un tie attiecas gan uz "objektīvo" informāciju, piemēram, darbinieka personas kodu, konkrētas vielas atrašanos asinīs, gan uz "subjektīvo" informāciju, piemēram, ka persona ir pelnījusi paaugstinājumu amatā vai arī, ka persona ir uzticams aizņēmējs. Turklāt, lai informāciju uzskatītu par personas datiem, tai nav jābūt patiesai vai pierādītai⁴⁶

Attiecībā uz informācijas saturu personas datu jēdziens ietver datus, kas sniedz jebkāda veida informāciju. Tas attiecas gan uz vispārīgiem personas datiem, gan uz Direktīvas 8. pantā iekļautajiem, tā saucamajiem "sensitīvajiem datiem", neņemot vērā indivīda amatu vai stāvokli. Termins "personas dati" ietver ne tikai informāciju, kas skar indivīda privātās dzīves aspektus "stricto sensu", bet arī informāciju par indivīda visa veida citām darbībām, piemēram, darba attiecībām. Eiropas Kopienu tiesa kādā lietā ir pateikusi: „Direktīvas 95/46/EK 3. panta 1. punktā lietotais personas datu jēdziens saskaņā ar Direktīvas 2. panta a) apakšpunktā sniegto definīciju nozīmē jebkuru informāciju, kas attiecas uz

43 Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 95/46/EK. Oficiālais Vēstnesis L281, 23/11/1995. 31.-50.lpp.

44 Fizisko personu datu aizsardzības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=4042> [Skatīts: 10.04.2017.]

45 Turpat, kur 43. atsauce.

46 Valsts datu inspekcijas sagatavotā rekomendācija "Personas datu definīcija". Rīga, 2013. gads, 4. lpp.

identificētu vai identificējamu fizisku personu. Jēdziens bez šaubām ietver personas vārdu savienojumā ar tās telefona numuru vai informāciju par darba apstākļiem vai vaļaspriekiem”.⁴⁷

Attiecībā uz formu, kādā informāciju uzglabā, personas datu jēdziens attiecas uz jebkāda veida pieejamu informāciju – burtu, ciparu, dokumentu, foto, video, audioierakstu veidā. Tas attiecas gan uz informāciju, kas ir papīra formātā, gan uz informāciju, kas ir elektroniski datora atmiņā vai, piemēram, fiksēta videoierakstā. No šī viedokļa, skaņas un attēla dati jo īpaši ir uzskatāmi par personas datiem, jo atspoguļo informāciju par indivīdu. Turklāt, lai informāciju varētu uzskatīt par personas datiem, tai nav jābūt iekļautai strukturētā datu bāzē, tāpēc, piemēram, e-pastā ir atrodami “personas dati”.⁴⁸

Personas dati ir arī “biometriskie dati”, kas attiecas uz cilvēka bioloģiskajām īpašībām, psihisko raksturojumu, ieradumiem vai atkārtotām rīcībām. Tie ir pirkstu nospiedumi, tīklenes raksts, sejas vaibsti, balss un arī atsevišķās dziļi iesakņojušās prasmes. Tos var uzskatīt gan par informācijas saturu attiecībā uz konkrēto indivīdu, gan par elementu, kas veido saikni starp konkrētu informāciju un konkrētu indivīdu.⁴⁹

Otrais elements ir attiecināmība. Šis ir svarīgs elements, lai noteiktu, kāda veida saistība ar indivīdu ir nozīmīga un kā to atšķirt. Pēc būtības princips ir šāds: informācija attiecas uz indivīdu, ja tā ir par šo indivīdu, piemēram, personas attēls, kas uzņemts šīs personas video intervijas laikā. Taču ir gadījumi, kad attiecināmība nav tik vienkārši konstatējama. Informācija var skart objektu, nevis indivīdu, kam tas pieder, bet informāciju var netieši attiecināt uz indivīdu. 29. panta darba grupa ir secinājusi, ka, lai datus atzītu par tādiem, kas attiecas uz indivīdu, ir nepieciešams konstatēt vai nu informācijas “satura”, vai “nolūka”, vai “rezultāta” kritērija klātbūni:

- 1) “satura” kritērijs ir izpildīts gadījumos, kad - atbilstoši dabiedrībā valdošajai visnepārprotamākai vispārējai izpratnei par vārdiem “attiecas uz” - informācija ir par konkrēto personu.
- 2) “nolūks” pastāv tad, ja ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus, datus izmanto ar mērķi novērtēt, īpaši attiekties vai ietekmēt indivīdu, viņa statusu un uzvedību.
- 3) “rezultāta” kritērijs nosaka, ka dati attiecas uz indivīdu, ja, izmantojot šos datus, iespējams ietekmēt konkrētas personas tiesības un intereses un, ja šādas datu apstrādes

---

47 Eiropas Kopienų tiesas spriedums C-101/2001, 6.11.2003., „Lindqvist”, p.24

48 29. panta datu aizsardzības darba grupas atzinums Nr. 4/2007 par “personas datu” jēdzienu. Pieņemts 20. jūnijā. Pieejams: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2007/wp136_lv.pdf [Skatīts: 14.04.2017.]

49 Turpat.

rezultātā citas personas sāk citādāk attiekties pret indivīdu. Piemēram, taksometru atrašanās vietas novērošana ar mērķi uzlabot pakalpojuma sniegšanu, kas atstāj iespaidu uz šoferiem Taksometru pakalpojumu uzņēmums ievieš atrašanās vietas noteikšanas satelītu sistēmu, ar kuras palīdzību iespējams noteikt brīvo taksometru atrašanās vietu reālā laikā. Datu apstrādes mērķis ir labāka pakalpojuma sniegšana un degvielas taupība, kas ir iespējama, ikreiz uzdodot pasažiera pārvadāšanu tam taksometram, kas atrodas vistuvāk klienta adresei. Patiesībā dati, kas nepieciešami šai sistēmai, attiecas uz automašīnām un nevis uz šoferiem. Apstrādes mērķis nav novērtēt taksometru šoferu darbu, piemēram, lai uzlabotu maršrutus. Tomēr sistēma ļauj novērot taksometru šoferu darbu un pārbaudīt, vai viņi ievēro ātruma ierobežojumu, izvēlas atbilstošus maršrutus, sēž pie stūres vai atpūšas ārpus automašīnas u.tml. Tādējādi tā var ievērojami ietekmēt šos indivīdus, un tāpēc var uzskatīt, ka dati attiecas arī uz fiziskām personām. Uz šo apstrādi būtu jāattiecas datu aizsardzības noteikumiem.⁵⁰

Trešais elements ietver “identificētu vai identificējamu” personu. Identificēta persona ir peronu grupā no citiem grupas locekļiem atšķirama persona. Identifikāciju parasti nodrošina atsevišķi dati, kurus sauc par identifikatoriem, piemēram, personas ārējā izskata pazīmes vai arī personas īpašība, kuru nevar uzreiz saskatīt, kā profesija vai vārds. Šie identifikatori ir noteikti Direktīvas 2. pantā. Kas attiecas uz terminiem “tieši” vai “netieši” identificējama, persona ir tieši identificējama, ja identifikators tieši apzīmē konkrēto personu un ļauj to identificēt konkrētā personu lokā. Tas ir, piemēram, vārds, vai, ja ar vārdu nepietiek, tad uzvārds. Attiecībā uz “netieši” identificējamām personām, šī kategorija parasti nozīmē unikālu kombināciju. Gadījumos, kad *prima facie* pieejamie identifikatori nav pietiekami, lai atpazītu vienu konkrētu personu, šī persona var tik un tā būt identificējama, apvienojot informāciju par citiem datiem. Piemēram, interneta datu plūsmas uzraudzības līdzekļi no atsevišķiem gabaliņiem saliek kopā indivīda personību, lai vēlāk piedāvātu lietotājam konkrētus lēmumus.⁵¹ Eiropas Kopienų Tiesa ir izteikusi, ka „atsaukšanās uz vairākām personām tīmekļa vietnē un to identificēšana ar vārda vai citu paņēmienu palīdzību, piemēram, sniedzot viņu tālruna numuru vai informāciju par viņu darba apstākļiem vai vaļaspriekiem, ir personas datu apstrāde [...] Direktīvas 95/46/EK nozīmē”.⁵²

Ceturtais elements ir “fiziska persona”. Tas nozīmē, ka Direktīva attiecas uz

---

50 Turpat.

51 Turpat.

52 Eiropas kopienų tiesas spriedums C-101/2001, 6.11.2003., “Linguist”, 27.p.

cilvēkiem. Tiesības uz personas datu aizsardzību ir universālas, tās attiecas uz visiem indivīdiem neatkarīgi no tautības vai pilsonības. Fiziskas personas jēdzienu raksturo spēja būt par tiesisko attiecību subjektu, kas sākas ar indivīda piedzimšanu un beidzas ar viņa nāvi, tāpēc personas dati attiecas uz dzīvu indivīdu.⁵³ Direktīva neregulē personas datu apstrādi attiecībā uz juridiskām personām, tomēr Eiropas Kopienu Tiesa ir skaidri norādījusi, ka nekas neliedz dalībvalstīm paplašināt Direktīvas īstenošanai pieņemto tiesību aktu darbības jomu, aptverot arī Direktīvā neiekļautos jautājumus, ar noteikumu, ka to neaizliedz citi Kopienas tiesību akti.⁵⁴

No šī tiesību aktu apjoma var spriest, ka Eiropas Savienībā personas datu aizsardzība ir tiesiski aizsargāta pamattiesība. Šo tiesību nodrošināšanai nepietiek, ka valsts vienkārši neiejaucas to norisē. Lai nodrošinātu personas datu tiesisku izmantošanu un novērstu kaitējumu, valstij ir aktīvi jārīkojas. Valstij ir pozitīvs pienākums nodrošināt šīs tiesības un novērst to pretlikumīgu izmantošanu gan valsts pārvaldes, gan privāttiesību jomā. Turklāt, ar personas datiem var rīkoties tikai tā, kā to atļauj likums. Pretējā gadījumā tiks pārkāptas personas tiesības uz privāto dzīvi.⁵⁵

Šie elementi ir savstarpēji cieši saistīti un papildina viens otru, bet visi kopā tie nosaka, vai konkrētie dati ir uzskatāmi par „personas datiem”. Autoresprāt, personas tiesības uz privāto dzīvi un datu aizsardzība ir cieši saistīti jēdzieni. Apstrādājot personas datus var rasties situācijas, kad indivīdu tiesības varētu būt pakļautas riskam un tāpēc tām ir nepieciešama aizsardzība. Liela nozīme personas datu aizsardzības tiesībās ir pašas personas gribai atklāt vai neatklāt noteiktu informāciju par sevi. Tieši tāpēc ir jānodrošina personai tiesības neizpaust informāciju, kas neattiecas uz citām personām, ja vien pati persona to nevēlas. Turklāt, personas datu apstrādei ir jābūt tiesiskai. Direktīvas 8. pants noteic, ka personas datu, kuri satur informāciju par personas rasi vai etnisko izcelsmi, politiskajiem uzskatiem, reliģisko un filozofisko pārliecību, dalību arodbiedrībās, kā arī veselību vai seksuālo dzīvi, apstrāde ir aizliegta. Direktīvas 7. pants nosaka kritērijus, kas jāievēro, lai datu apstrāde būtu likumīga:

- 1) datu subjekts nepārprotami ir devis piekrišanu;
- 2) apstrāde ir vajadzīga līguma, kurā datu subjekts ir līgumslēdzēja puse, izpildei;
- 3) apstrāde ir vajadzīga, lai izpildītu uz personas datu apstrādātāju attiecināmās juridiskās

---

53 Turpat, kur 52. atsauce.

54 Turpat, 98.p.

55 Danovskis E., Ruķers M., Lībiņa – Egnere I. 96. pants. Latvijas Republikas Satversmes Komentāri. 8. nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 247.lpp

saistības;

- 4) apstrāde ir vajadzīga, lai aizsargātu datu subjekta būtiskās intereses;
- 5) apstrāde ir vajadzīga, sabiedrības interesēs;
- 6) apstrāde ir vajadzīga personas datu apstrādātāja vai trešo personu, kurām dati atklāti, likumīgo interešu ievērošanai.

Jāpiemin, ka personas datu apstrādes un apmaiņās apjoms ir tik būtiski kāpis pēdējo gadu laikā, ka tas var radīt jaunas problēmas personas datu apstrādes jomā. Tāpēc ES Parlaments un Padome ir pieņēmuši datu aizsardzības reformu, kas būs spēkā no 2018. gada. Uz šo brīdi aktuālā aizsardzības Direktīva 95/46/EK tiks aizstāta ar jaunu Regulu (ES) 2016/679 pamatojoties uz apstākli, ka direktīva līdz šim nav spējusi nodrošināt pietiekami stingru datu aizsardzības regulējumu visām fiziskām personām.⁵⁶ Regulas preambulā teikts, ka tā nodrošinās stingrāku un saskaņotāku datu aizsardzības regulējumu, nekā to nodrošināja Direktīva /46/95EK.

Kopumā personas dati ir visa informācija, pēc kuras var identificēt konkrētu personu jeb visas ziņas, kas attiecas uz šo personu – gan nemateriālas, piemēram, baumas, gan materiālas, piemēram, dokumenti, fotogrāfijas un citi. Personas dati ir viens no personas tiesību uz privāto dzīvi elementiem, tāpēc tie ir tikpat aizsargājami kā jebkura personas pamattiesība. Personas datu apstrāde ir tiesiska tikai likumā noteiktos veidos, jo valstij ir pienākums personām nodrošināt tiesisko aizsardzību pret privātās dzīves pārkāpumiem.

---

⁵⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679> [Skatīts: 12.04.2017.].

3. TIESĪBU IEROBEŽOŠANA

Darba vidē darbinieks ir pakļauts darba devēja uzraudzībai un kontrolei. Lai gan personām darba vidē ir tiesības uz privāto dzīvi, tās tomēr nav absolūtas. Gan Satversmes 116. pants, gan Konvencijas 8. panta 2. daļā ļauj tās ierobežot. Atbilstoši ECT praksei iejaukšanās personas privātajā dzīvē nerada aizskārumu personai, ja atbilst šādiem kritērijiem:

- 1) iejaukšanās personas privātajā dzīvē, attēla un korespondences izmantošana notiek uz likuma pamata;
- 2) likums ir paredzēts konkrēta leģitīma mērķa sasniegšanai;
- 3) ierobežojums ir vajadzīgs demokrātiskā sabiedrībā.⁵⁷

Pēc šiem kritērijiem ECT ir vadījusies lietā *Malone pret Apvienoto Karalisti*. Šajā lietā pieteicējs sūdzējās, ka noklausoties viņa telefona sarunas un pārtverot korespondenci, policija pārkāpa viņa tiesības uz privāto dzīvi. Tiesa atzina, ka telefonsarunas ietilpst jēdzienos “privātā dzīve” un “korespondence”, tāpēc tāda likuma pastāvēšana, kas atļauj to monitorēšanu ir iejaukšanās personas privātajā dzīvē. Likumā nebija precīzi iekļauts leģitīmais mērķis personas privātās informācijas pārtveršanai, līdz ar to šāda rīcība ir uzskatāma par ļaunprātīgu pilnvaru izmantošanu no valsts puses.⁵⁸

Datu aizsardzības regulā (ES) 2016/679 ir paredzēti ierobežojumi, kuri tiek atzīti par tiesiskiem vienīgi tad, ja tiek ievērota pamattiesību un pamatbrīvību būtība un tas demokrātiskā sabiedrībā ir nepieciešams un samērīgs, lai garantētu: valsts drošību, aizsardzību, sabiedrisko drošību, noziedzīgu nodarījumu novēršanu, izmeklēšanu, uzraudzības regulatīvo funkciju un citas funkcijas.⁵⁹

Direktīva 2002/58/EK īpaši norāda uz tādu personas datu apstrādi, kas nav saistīti tikai ar māju un ģimeni, bet, piemēram, darba tiesībām. Direktīvas 5. pants uzliek par pienākumu dalībvalstīm nodrošināt informācijas par datu plūsmu konfidencialitāti. Aizliedz ar personu saistītas informācijas noklausīšanos, ierakstīšanu, uzglabāšanu vai cita veida aizturēšanu vai pārraudzību personām, kas nav lietotāji, bez attiecīgo lietotāju piekrišanas, izņemot gadījumus, kad tas ar likumu atļauts, ievērojot likumā noteiktos leģitīmos mērķus.⁶⁰

Iejaukšanās uz likuma pamata un leģitīmais mērķis nav vienīgie kritēriji, kurus ir

---

57 ECT 1978. gada 6. septembra spriedums lietā “Klaas un citi pret Vāciju”, 5029/71, 39.-60. punkts.

58 ECT 1984. gada 2. augusta spriedums lietā “Malone pret Apvienoto Karalisti”, 8691/79, 31.-82. punkts.

59 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 Pieejama: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679> [Skatīta: 26.04.2017.]

60 Eiropas Savienības Direktīvas 2002/58/EK 5. pants. Pieejams internetā. [skatīts 12.03.2015.]

analizējusi ECT. Tā ir atzinusi, ka svarīgi ir vērtēt personas pamattiesību aizskāruma samērīgumu, kas ir viens no kritērija “nepieciešamība demokrātiskā sabiedrībā” elementiem. Samērīgums nozīmē to, ka izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītimā mērķā sasniegšanai un, ka tie ir nepieciešami legītimā mērķā sasniegšanai jeb ir jāizvērtē vai aizskārums ir atzīstams par samērīgu attiecībā pret labumu, ko no ierobežojuma gūst sabiedrība. Lietā *Klass un citi pret Vāciju* ECT ir analizējusi samērīguma nepieciešamību. Tiesa secināja, ka iejaukšanās bija noteikta likumā un tai bija legītimš mērķis. Likums saturēja striktus noteikumus par to, kā un kādos gadījumos var tikt piemērota uzraudzība. Vācijā pastāvēja efektīvas garantijas pret uzraudzības sistēmas ļaunprātīgu izmantošanu, tādējādi iejaukšanās personas privātajā dzīvē tika uzskatīta par samērīgu.⁶¹ Konvencijas 8. panta mērķis ir rast samērīgumu starp valsts interesēm un personas interesēm saglabāt privātās dzīves noslēpumu.⁶²

Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu Eiropas Savienībā datu uzglabāšana ir atzīta par personas tiesību uz privāto dzīvi ierobežojumu.⁶³ Šādam ierobežojumam jānotiek saskaņā ar Pamattiesību hartas 52. pantu – uz likuma pamata un ievērojot proporcionalitātes principu. Praksē tas nozīmē, ka jebkuram ierobežojumam jāsiglabā attiecīgo pamattiesību būtību un jābūt⁶⁴:

- 1) formulētam skaidri un saprotami;
- 2) nepieciešamam, lai saglabātu vispārējo mērķi uz aizsargātu brīvības;
- 3) proporcionālam vēlamajam mērķim.

Lietā *Österreichischer Rundfunk v. Austria* Eiropas tiesa (European Court of Justice) pateica, ka jebkura iejaukšanās personas tiesībās uz privāto dzīvi ir jāformulē precīzi un skaidri. Lietā *Copland pret Apvienoto Karalisti*, attiecībā uz to, ka valsts uzrauga personas tālruņa zvanus, e-pasta korespondenci un interneta lietošanu, Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzskatīja, ka šāds privātās dzīves tiesību ierobežojums var būt nepieciešams tikai tad, ja ir pamatots ar attiecīgajiem valsts tiesību aktiem.⁶⁵ No tā iespējams secināt, ka personas novērošana darba vietā izmantojot videokameras, noklausoties telefona sarunas un pārbaudot

---

61 Turpat, kur 59. atsauce.

62 Kilkelly U. The right to respect for private and family life. A guide to the implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights. Human rights handbook, No. 1, p. 31.

63 Article 7 and Article 8 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union (OJ C 83, 30.3.2010, p. 389) guarantees everyone's right to the “protection of personal data concerning him or her.” Article 16 of the Treaty on the Functioning of the European Union (OJ C 83, 30.3.2010, p. 1) also enshrines everyone's right to the “protection of personal data concerning them.”

64 The Commission's Fundamental Rights. List for all legislative proposals in Commission Communication COM (2010) 573/4, ‘Strategy for the effective implementation of the Charter of Fundamental Rights by the European Union’.

65 Report from the Commission to the Council and the European Parliament Evaluation report on the Data Retention Directive (Directive 2006/24/EC) Brussels. 18.04.2011.

e-pastu, ir personas tiesību ierobežošana. Lai šāds ierobežojums būtu tiesisks, tam stingri jāatbilst likumā noteiktajiem kritērijiem, jābūt tiesiski pamatotam un dati jāapstrādā un jāuzglabā ievērojot samērīguma principu. Turpmākajās apakšnodaļās autore apskatīs darbinieka monitoringa veidus un ar tiem saistītos datu apstrādes jautājumus.

3.1.1 . Elektroniskā pasta kontrole

Darbinieka novērošana darba vietā mūsdienās var izpausties dažādos veidos. Darba devējs var noklausīties darbinieka telefona sarunas, kontrolēt darbinieka epastu, veikt videonovērošanu darba laikā. Autore kā būtisku izvirza jautājumu, vai darba devējs savās interesēs kontrolēdams darbinieka e-pastu nepārkāpj darbinieka tiesības uz privāto dzīvi. Parasti uzņēmumi e-pasta kontrolēšanu pamato ar tehnikas drošības nolūkiem – lai novērstu risku piekļuvei saviem datiem, aizliedzot iepirkšanos internetā, pasargātu savu darbinieku no viņu pašu kredītkaršu informācijas vai internetbankas kodu ļaunprātīgas izmantošanas, kā arī citu personas datu zādzības, pasargātu uzņēmumu no dīkstāves, pasargātu uzņēmuma datorus no nesankcionētas operētājsistēmas un programmatūras parametru maiņas, e-pasta inficēšanas un destruktīvām darbībām.⁶⁶

Veicot darbinieka e-pasta uzraudzību darba devēja redzes lokā var nonākt personiska informācija par darbinieku, viņa izteikumi, domas un var tikt apšaubīta lojalitāte uzņēmumam. Tas var ietekmēt turpmākās darba attiecības un, atsevišķos gadījumos, pat izbeigt darba attiecības ar darbinieku. Jānorāda, ka ir runa ne tikai par darba jeb dienesta e-pastu, kuru darbinieks izmanto pēc darba tiesisko attiecību uzsākšanas, bet arī darbinieka personīgo epastu, kuru viņš izmanto no darba devēja ierīcēm. Autore vēlas rast atbildi, vai darba vieta kā publiski pieejama vieta ir uzskatāma par publisku telpu un, vai personai savā darba vietā ir tiesības uz privātuma aizsardzību? 29. panta darba grupa ir norādījusi, ka ir ļoti būtiski jāapsver apstākļi, vai darbinieki ir informēti par darba devēja veikto uzraudzību, vai šādas darbības vispār ir nepieciešamas, ka arī vai darba devēja īstenotie līdzekļi ir proporcionāli tam, ko darba devējs cenšas novērst. no juridiskā viedokļa. 29. panta darba grupa⁶⁷ savā 2002. gada 29. maija darba dokumentā WP 55 „Darba dokuments par

---

66 Stanton, Jeffrey M., Stam, Kathryn R. The Visible Employee: Using Workplace Monitoring and Surveillance to Protect Information Assets without Compromising Employee Privacy or Trust. Medford, N.J.: Information Today, Inc. 2006.

67 Izveidota saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības Padomes Direktīvu 95/46/EK. Šajā darba grupā ietilpst visu Eiropas Savienības dalībvalstu personas datu aizsardzības uzraudzības iestāžu (no

elektroniskās komunikācijas uzraudzību darba vietā” raksturojusi (saskaņā ar Direktīvas 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, kuru Latvijas tiesību sistēmā transponē Datu aizsardzības likums) :

„Nav tā, ka darbinieks katru rītu pie darbavietas durvīm atstāj savas tiesības uz privātumu un personas datu aizsardzību. Darbiniekiem ir tiesības uz zināmu privātuma līmeni darba vietā, jo tur viņi veido būtisku attiecību daļu ar citiem cilvēkiem. Tomēr šīm tiesībām jābūt sabalansētām ar darba devēja likumīgām tiesībām un interesēm, jo īpaši darba devēja tiesībām organizēt savu darbību efektīvi un, pirmkārt, darba devēja tiesībām pasargāt sevi no atbildības vai kaitējuma, ko darbinieks ar savām darbībām varētu nodarīt. Šīs tiesības un intereses veido leģitīmu pamatu, kas var attaisnot noteiktus pasākumus, kuru rezultātā tiek ierobežotas darbinieku tiesības uz privātumu. Pats acīmredzamākais piemērs būtu gadījums, kad darba devējs ir darbinieka izdarīta noziedzīga nodarījuma upuris.“ 68

3.1.2. Korespondence

Darbinieka e-pasts satur informāciju, ko sauc par korespondenci. Jēdziens “korespondence” saskaņā ar Juridisko terminu vārdnīcā pieejamo skaidrojumu nozīmē saraksti ar atsevišķām personām vai iestādēm.⁶⁹ Saskaņā ar Satversmes 96. pantu ar korespondences aizsardzību saprot arī pasta sūtījumu konfidencialitāti. Darbinieks nereti izmanto e-pastu saziņai ar citām personām vai iestādēm, tāpēc ir svarīgi noskaidrot vai korespondences neaizskaramību var attiecināt uz e-pasta saraksti darba vietā. ECT lietā *Copland pret Apvienoto Karalisti* ir devusi atbildi uz šo jautājumu. Ar Konvencijas 8. panta pirmo daļu jāsaprot jebkāda veida elektroniskās saziņas pakalpojumu rezultātā pārraidītās informācijas neaizskaramība - elektroniskā pasta vēstules saturs, kas nosūtīts pat no darba vietas, personas interneta izmantošanas uzraudzība un ar to saistītā informācija.⁷⁰

Latvijas – Datu valsts inspekcijas) pārstāvji un viena no tās funkcijām ir izstrādāt atzinumus par dažādiem ar personas datu aizsardzību saistītiem jautājumiem. Šie atzinumi ir ļoti vērtīgs un pietiekami autoritatīvs informācijas avots, jo īpaši ņemot vērā Latvijas situāciju, kur tiesu prakse saistībā ar personas datu aizsardzības jautājumiem ir pavisam neliela. Pieejams: <http://www.dvi.gov.lv/lv/wp-content/uploads/inspekcija/gada-parskati/2003.pdf> [skatīts 15.05.2015.]

68 Andis Burkevics, ZAB Sorainen jurists. 2009. gads. Pieejams: <http://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/article.Is-it-lawful-to-supervise-habits-of-internet-usage.iFinances-LV.2009-10-13.lat.andisb.pdf> [skatīts 19.04.2017.]

69 Latviešu – Angļu Juridisko terminu vārdnīca. “Kamene”. Rīga, 2000.

70 ECT 2007. gada 16. februāra spriedums lietā “Copland v. The United Kingdom”. 62617/00, 41. punkts.

3.1.3 . Darba devēja tiesības un pienākumi

Darba devējs var kontrolēt un ierobežot interneta izmantošanu, tai skaitā, noteikt konkrētu interneta lapu un kaitīgo programmatūru lietošanas aizliegumu, kā arī saziņas līdzekļu izmantošanu, tai skaitā, sūtījumu apjoma un e-pasta filtru noteikšanu. Šī kontrole ir attaisnojama, ja tā paredzēta, lai nodrošinātu tīklu drošību atbilstoši apdraudējumam, kā arī samazinātu risku pieļaut pārmērīgu interneta lietošanu un saziņas līdzekļu lietošanu personīgiem mērķiem.⁷¹

Saskaņā ar Regulas (ES) 2016/679 1. pantu personas datiem, kurus darba devējs uzrauga, ir jābūt apstrādātiem godprātīgi, likumīgi un datu subjektam pārredzamā veidā.⁷² 29. panta darba grupa savā 2002. gada atzinumā par darbinieku uzraudzību darba vietā ir izšķīrusi trīs principus legītimai darbinieka e-pasta uzraudzībai:

- 1) nepieciešamība;
- 2) noteiktība;
- 3) caurskatāmība.

Nepieciešamības princips nozīmē, ka darba devējam ir jānoskaidro, vai novērošana ir absolūti nepieciešama vēlamā mērķa sasniegšanai. Uzmanīgi jāapsver, vai nav kādas mazāk ierobežojošas metodes, lai aizsargātu darba devēja intereses. Darba devējam ir tiesības atbildēt uz e-pastiem gadījumos, kad darbinieks ir ārpus biroja, saslīmis vai brīvdienās, ja vien nav iespējams nodrošināt automātisku atbildi uz e-pastiem. Šis princips iekļauj arī faktu, ka darba devējs ievāktos datus neglabā ilgāk kā nepieciešams.

Noteiktības princips nozīmē, ka dati var tikt vākti tikai specifiskam, skaidri noteiktam un legītimam mērķim un vēlāk nevar tikt izmantoti citam mērķim, piemēram, darbinieka centības vērtēšanai.

Caurskatāmības princips nozīmē, ka darba devējam jābūt informētam par šīm aktivitātēm. Aizklāta e-pasta kontrole var notikt tikai saskaņā ar Konvencijas 13. pantu, tādās sabiedrības interesēs kā drošība, izmeklēšana, kriminālpārkāpumu noteikšana un citu personu tiesību ievērošana vai azisardzība. Šis princips tiek iedalīts četrās daļās. Pirmā ietver pienākumu informēt datu subjektu par uzraudzību – e-pasta un interneta kontroli, detalizētu šīs kontroles biežumu un apjomu, uzraudzības iemeslus un tamlīdzīgi. Otrā ietver pienākumu

---

71 Valsts datu inspekcijas sagatavotā rekomendācija - "Personas datu aizsardzība darba vietās", Rīga, 2014., 11.lpp

72 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>

informēt uzraudzības iestādes pirms jebkuras darbinieka datu apstrādes. Latvijā ir jāinformē Datu Valsts inspekcija. Trešā ietver darbinieka tiesības piekļūt saviem datiem un veikt labojumus tajos, bet ceturtnā nozīmē, ka uzraudzībai ir jābūt leģitīmai, likumā noteiktai.⁷³

Darba devēja interese aizsargāt savu biznesu pati par sevi ir leģitīma interese, tomēr darba devējs ir ierobežots savu darbinieku kontrolē. Viņš nevar saņemt automātiskas kopijas no visām saņemtām un nosūtītām darbinieku e-pasta vēstulēm, kā arī darba devējs nevar saglabāt informāciju par visām darbībām, ko darbinieks veic ar datoru. Lietotārvārdi un paroles ir konfidenciālas un nevar tikt nodotas darba devējam. Šāda darbinieku uzraudzība būtu nelikumīga, izņemot gadījumus, kad nepieciešams nodrošināt īpaši augsta līmeņa drošības aizsardzību. Servisa auditācijas pierakstus drīkst saglabāt tikai noteiktu laiku. Darba devējs gan var aizliegt izmantot darba ierīces privātām vajadzībām, kā arī visos sūtījumos norādīt, ka tā ir darba devēja elektroniskā pasta adrese. Darbinieks var iezīmēt atsevišķus pasta sūtījumus ar norādi “privāts”, šādi liekot saprast, ka e-pasts satur informāciju, kuru darba devējam nav tiesību uzzināt, vai arī dzēst visas personīgās sarakstes, atstājot tikai darbam nepieciešamās. Aizsardzība privātiem e-pasta sūtījumiem netiek nodrošināta, ja notiek kriminālprocess, piemēram, ja darbinieks ir aizdomās turētais par kompānijas komercnoslēpuma izpaušanu, vai, ja darba devējam ir pamatotas šaubas par darbinieka iespējamu likumpārkāpumu.⁷⁴

Svarīgi ir vērtēt samērīgumu starp darbinieka un darba devēja interesēm. Kā skaidrojusi 29. panta darba grupa, samērīguma princips paredz, ka personas datiem ir jābūt atbilstošiem mērķim un ne pārmērīgiem attiecībā uz nolūku kādam tie tiek iegūti. Uzraugot e-pastu, darba devējam vajadzētu sevi ierobežot tikai ar e-pasta plūsmas uz laika kontrolēšanu, bet piekļūt e-pasta saturam tikai tad, ja tas ir absolūti nepieciešams.⁷⁵ Šādi iegūstot datus par darbinieku, darba devējs var izdarīt secinājumus, kuru rezultātā var pieņemt lēmumu atlaist darbinieku. Arī ECT savos spriedumos pamato, kādos gadījumos ir samērīgi atlaist darbinieku, ja darba devēja redzeslokā ir nonākusi informācija par darbinieku, un viņš šo informāciju ir izmantojis kā atlaišanas pamatu.⁷⁶ Svarīgi uzsvērt, ka darba devējs iegūst tiesības pārbaudīt darbinieka datoru vienīgi tad, ja darbinieks par to ir brīdināts iepriekš. Līdz

---

73 Article 29 – Data Protection Working Party 29.05.2002. recommendation 5401/01/EN/Final WP55 “Working documentation the surveillance of electronic communications in the workplace” 16. page. Pieejams: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2002/wp55_en.pdf Skatīts: 23.04.2017.

74 Valsts datu inspekcijas sagatavotā rekomendācija - “Personas datu aizsardzība darba vietās”, Rīga, 2014., 12.lpp

75 Article – Data Protection Working Party 29.05.2002. recommendation 5401/01/EN/Final WP55 “Working documentation the surveillance of electronic communications in the workplace”, 17. page. Pieejams: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2002/wp55_en.pdf Skatīts: 23.04.2017.

76 ECT 2016. gada 12. jūnija spriedums lietā “Barbulescu pret Rumāniju”, 61496/08.

ar to, darbiniekam ir jārēķinās, ka e-pasts var tikt pārbaudīts. Piemēram, lietā *Barbulescu pret Rumāniju* ECT atzina, ka darba devējam bija tiesības pārbaudīt darbinieka e-pastu un interneta lietošanu. Darbinieks bija lietojis datoru privātām vajadzībām, kaut arī iekšējie normatīvie akti aizliedza darbiniekam šādu rīcību. Uzzinot šo faktu, darba devējs izbeidza darba līgumu ar darbinieku. ECT savu lēmumu argumentēja, ka Rumānijas ārējā normatīvajā aktā bija paredzētas tiesības darba devējam pārbaudīt, kā darbinieks veic darba pienākumus un arī darba devēja iekšējos normatīvajos aktos bija norādīts aizliegums lietot datoru privātām vajadzībām. Turklāt, darbinieks bija informēts, ka dators tiek uzraudzīts. Tas pierāda, ka darbiniekam nevarēja būt objektīva paļāvība uz privātuma aizsardzību, izmantojot darba devēja datoru.⁷⁷ Ja uzņēmuma iekšējā politika paredz iespēju piekļūt darbinieka privātam kontam, tad darba devēja uzraudzība ir tiesiska. ECT norāda, ka nav nesamērīgi darba devējam vēlēties pārbaudīt to, kā darbinieks veic savus pienākumus.⁷⁸

Tomēr, atļaušana no darba par šādu disciplināru pārkāpumu var šķist nesamērīga. ECT iepriekš minētajā lietā uzsver, ka ir svarīgi vērtēt, cik apjomīga ir uzraudzība. *Barbulescu* lietā darba devējs bija uzraudzījis tikai e-pastu, tāpēc tiesa to atzina par samērīgu kontroli. Ne tikai darba devējam, bet arī valstij ir jānodrošina samērīgums starp darba devēja un darbinieka interesēm. Konvencijas 8. panta otrā daļa ietver darba devēja pienākumu uzraugot darbinieku, izvēlēties darbinieka tiesības vismazāk ierobežojošo līdzekli, vienlaikus šim ierobežojumam jābūt vērstam uz darba devēja interešu aizsardzību un tieši saistītam ar konkrētā mērķa sasniegšanu, nepārkāpjot uzraudzībai noteiktās robežas.⁷⁹

Kopumā var secināt, ka e-pasta vēstules ir korespondence, bet korespondence ir personas dati, kuri ir tiesiski aizsargājami. Darba devējam ir tiesības veikt uzraudzību ne tikai ievērojot likumu, bet arī darbinieka privātās dzīves intereses. Darba devēja uzraudzībai ir jābūt samērīgai - jāapstrādā tikai tie dati, kuri ir absolūti nepieciešami darba tiesisko attiecību norisei. Visi dati, kuri kļuvuši nevajadzīgi, jālikvidē, jo personas datu nevajadzīga uzglabāšana ir uzskatāma par pārkāpumu pret personas privātumu. Jādod pieeja darbiniekam šos datus par viņu rediģēt, kā arī nododot darbinieka datus trešajām personām jāprasa darbinieka piekrišana. Darba devēja uzraudzības rezultātā var atklāties informācija arī par citām personām, tāpēc būtu nesamērīgi uzraudzīt visus darbinieka e-pasta ziņojumus. Darba devējam ir jādara viss, lai panāktu kompromisu starp savām interesēm un darbinieka tiesībām, tomēr arī valstij ir jānodrošina tiesiskais regulējums darba devēja un darbinieka aizsardzībai.

---

77 Turpat 62. punkts

78 Turpat, 59. punkts.

79 Turpat.

Darba devēja veiktās uzraudzības rezultātā var atklāties, ka darbinieks savām vajadzībām izmanto firmas vai valsts īpašumu, ka darbinieks ir izpaudis uzņēmuma komercnoslēpumu vai nepilda savus darba pienākumus, attiecīgi pārkāpjot darba līgumu. Šādā gadījumā no darbinieka var piedzīt nodarīto materiālo kaitējumu, bet par komercnoslēpuma izpaušanu administratīvi vai kriminālatbildīgi sodīt⁸⁰, kā arī par līguma pārkāpumu var izteikt brīdinājumu vai darbinieku atlaist no darba.

3.1.4 . Telefona sarunu kontrole

Saziņas kontrole ietver personīgās informācijas, kas tiek izplatīta caur tālruni un e-pastu vākšanu, ierakstīšanu un uzglabāšanu. Uz telefona sarunām to var attiecināt kā sarunu ierakstīšanu un noklausīšanos. Darbiniekam darba vietā ir tiesības izmantot darba telefonu privātām vajadzībām. ECT vairākās lietās ir definējusi, ka privāti telefona zvani ietilpst jēdzienā “privātā dzīve” un “korespondence”, piemēram lietā *Copland pret Apvienoto Karalisti* ECT ir definējusi, ka ar korespondences neaizskaramību Konvencijas 8. panta pirmās daļas izpratnē ir jāsaprot jebkāda veida elektroniskās saziņas pakalpojumu rezultātā pārraidītā informācija, tātad ne tikai e-pasta vēstules saturs, bet arī telefona sarunas, kas veiktas no darba vietas.⁸¹ Darba devēja veiktā sarunu ierakstīšana var ietvert informāciju, kas attiecas arī uz darbinieka privāto dzīvi. Personas datus var saturēt gan ienākošie, gan izejošie zvani. Tie var sniegt informāciju par personas privāto dzīvi, sociālajām attiecībām un sakarim. Piemēram, lietā *Kruslin pret Franciju* ECT ir atzinusi, ka iejaukšanās Konvencijas 8. pantā garantētajās tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību ir konvencijas 8. panta pārkāpums arī tādā gadījumā, ja ir noklausītas ne vien privātā telefona sarunas, bet arī darba telefona sarunas. Turklāt tiesa uzsver apstākli, ka tiesību pārkāpums rodas jau brīdī, kad informācija ir iegūta, nemaz neizmantojot to pret pašu datu subjektu.⁸²

Darba vidē persona aktīvi veido sociālas attiecības ar citām personām, īpaši daudz sazinoties izmantojot telefonu. Ir grūti nošķirt privātu un darba attiecību veidošanas procesu darba vidē, jo dažbrīd tās nemaz nav nošķiramas. Darba devējs nedrīkst aizliegt veidot privātas attiecības darba vidē, šādi aizsargājot savas tiesiskās intereses veikt novērošanu.

---

80 Platace L. Komercnoslēpums, tā izpaušanas ierobežojumi un nosacījumi. Latvijas Vēstneša portāls. 03.07.2012. Pieejams: <http://www.lvportals.lv/visi/skaidrojumi/249834-komercnoslepums-ta-izpaušanas-ierobezojumi-un-nosacijumi/> [Skatīts: 29.04.2017.]

81 ECT spriedums *Copland v. The United Kingdom*. 62617/00, 03.04.2007. 41. punkts.

82 ECT 1990. gada 24. aprīļa spriedums lietā Nr. C (90) 50 “Kruslin v France” 11801/85 43. punkts.

Tāpēc tiesības uz privāto dzīvi ir jātulko plašāk, jo tās aptver jebkādu attiecību veidošanu ar citiem indivīdiem.⁸³

Darba devējam ir jāizvērtē mērķi, kādēļ tiek ieviesta sarunu ierakstīšana, lai pārmērīgi neierobežotu darbinieka tiesības uz privātumu.⁸⁴ Konvencijas dalībvalstīm, to iestādēm un personām, kas rīkojas publiskās personas vādā, ir pienākums ievērot Konvencijas 8. panta prasības. Konvencijas 8. pants ir netieši saistošs privātpersonām un uzņēmumiem, tāpēc darba devējam ir pienākums ievērot tiesību normas tikpat lielā mērā kā valsts iestādei. Savukārt darbinieks ir tiesīgs atsaukties uz Konvencijas 8. pantu, ja viņa tiesības attiecībā uz šo pantu ir pārkāptas.⁸⁵

Arī telefona sarunu uzraudzībā ir svarīga personas paļāvība uz privātās dzīves neaizsakaramību. Ir svarīgi vai persona ir bijusi brīdināta, ka telefona sarunas tiks pārtvertas vai nē, jo zinot, ka telefona sarunas var tikt noklausītas, personai ir iespēja pašai sevi pasargāt no iespējamās privātas informācijas izpaušanas. Tieši šāds gadījums risināts kādā ECT lietā. Lietā *Halford v. The United Kingdom* bija pārkāpti ECK 8. un 13. pants attiecībā uz prasītājas biroja sarunām. Valdības pārstāvis šajā lieta puda viedokli, ka darba devējam būtu jābūt iespējai bez darbinieka iepriekšējas piekrišanas pārtvert viņa telefona sarunas, kas veiktas no telefona, ko nodrošina darba devējs. Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzskatīja, ka gan no darba vietas, gan no mājām izdarītās telefona sarunas iekļaujas 8. panta pirmās daļas jēdzienos “privātā dzīve” un “korespondence”. Tiesa uzskatīja, ka prasītāja varēja rēķināties ar telefona sarunu konfidencialitāti, jo netika brīdināta par to noklausīšanos. Prasītāja paļāvās uz telefona sarunu konfidencialitāti.⁸⁶ ECK 8. panta 2. daļa nosaka, ka publiskās varas institūciju iejaukšanās indivīda privātajā dzīvē atļaujama vienīgi saskaņā ar likumu. Lietā tiesa komentē, ka nacionalajiem tiesību aktiem jābūt skaidriem, lai pilsoņi saņemtu atbilstošu un pietiekamu informāciju par apstākļiem, kādos ar publisko varu apveltītām institūcijām ir tiesības izmantot slepenus uzraudzības līdzekļus. Nacionalie tiesību akti prasītājai nesniedza adekvātu aizsardzību pret policijas iejaukšanos viņas privātajā dzīvē, tādēļ var teikt, ka noklausīšanās ir notikusi pretēji ECK 8. panta 2. daļai.⁸⁷

Latvijā nav specifiska likuma, kas noteiktu darbinieku uzraudzības tiesisko ietvaru, taču pamatojoties uz Direktīvu 95/46/EK ir pieņemts FPDAL, kas nosaka personas datu

---

83 ECT 2000.gada 16.februāra spriedums lietā: 27798/95, Amann v. Switzerland. Pieejams: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58497>. [Skatīts: 23.04.2017.]

84 Valsts datu inspekcijas sagatavotā rekomendācija - “Personas datu aizsardzība darba vietās”, Rīga, 2014., 17.lpp

85 ECT tiesneša Pinto Albuquerkes daļēji atšķirīgais viedoklis lietā “Barbulescu pret Rumāniju”, 23. punkts.

86 ECT 1997. gada 25. jūnija spriedums *Halford v. The United Kingdom*. 20605/92, para. 44.,45.

Pieejams: <http://www.internationalhumanrightslexicon.org/hrdoc/docs/echrhalfordcase.txt> [Skatīts: 23.04.2017.]

87 Turpat, para. 49.

iegūšanas tiesiskos paņēmienus. Piemēram, Apvienotajā Karalistē ir likums tieši telekomunikāciju uzraudzības regulēšanai. Tas noteic, ka personas privātums var tikt ierobežots, lai veiktu kvalitātes kontroli, apmācītu darbinieku, atklātu noziegumu vai neatļautu telekomunikāciju izmantošanu darba vietā, nodrošinātu sistēmas efektivitāti. Tātad, ir jārodas konkrētiem apstākļiem, lai darba devējs varētu tiesiski veikt uzraudzību.⁸⁸

Noklausīšanās var notikt tikai pamatojoties uz personas tiesību ierobežošanas kritērijiem – uz likuma pamata, ievērojot noklausīšanās leģitīmo mērķi un samērīgumu. Lietās *Klauss and others v. Germany*⁸⁹, *Malone v. The United Kingdom*⁹⁰ tiesa konstatē, ka neatkarīgi no tā, vai valsts ir tiesīga pieņemt likumus par gadījumiem, kuros ir atļauta telefonsarunu noklausīšanās, tiesiskā valstī ir jānodrošina arī efektīva garantija, ka noklausīšanās rezultātā iegūtā informācija netiktu izmantota ļaunprātīgi. ECT minētajās lietās veido izpratni: tā kā iejaukšanās privātajā dzīvē attiecība uz korespondences neaizskaramību var notikt tikai uz likuma, kas vērsts uz noteiktu demokrātiskas valsts interešu aizsardzību, pamata, tad tāds tiesības uz privāto dzīvi ierobežojums, kas pārsniegs konkrēto leģitīmo mērķi, būs nelikumīgs.

Autore secina, ka kontroles mērķis var būt vienīgi darbinieka tiesisko interešu aizsardzība, informējot darbinieku, lai darbiniekam nerastos paļāvība un tas netiktu maldināts. Pretējā gadījumā telefona sarunu noklausīšanās ir prettiesiska. ECT jau sen ir pateikusi, ka gan zvani, kas izdarīti no mājām, gan zvani, kas izdarīti no biroja ir aizsargājami Konvencijas 8. panta izpratnē. Sarunu ierakstīšana var ietvert ziņas par personas privāto dzīvi. Šīs ziņas ir korespondence un, ja tā satur ziņas par personu, tad tās ir aizsargājama saskaņā ar Konvencijas 8. pantu. Konvencijas 8. pants ir netieši saistošs darba devējam, tāpēc tam ir pienākums rupēties, lai zvanu ierakstīšanas rezultātā netiktu pārkāptas darbinieka tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Darbinieks paļaujas uz zvanu konfidencialitāti, ja vien nav brīdināts par iespējamu zvanu pārtveršanu un tas var radīt tiesību aizskārumu. Darba devējam ir konkrēti jānorāda, kādiem mērķiem viņš veic sarunu kontroli, kā arī jābūt tiesiskiem iemesliem, lai to veiktu un, protams, jāievēro samērīgums. Informāciju, ko darba devējs iegūst, viņš glabā iespējami īsu laiku.

---

88 The Telecommunications (Lawful Business Practice) (Interception of Communications) Regulations, Made on 2nd October 2000. Pieejams: http://www.legislation.gov.uk/ukxi/2000/2699/pdfs/ukxi_20002699_en.pdf [Skatīts: 23.04.2017.]

89 ECT spriedums *Klass and others v. Germany*. 5029/71, 06.22.1978. 39.-60. punkts.

90 ECT spriedums *Malone v. The United Kingdom*. 8691/79, 02.08.1984. 31.-82. punkts.

3.1.5 . Videonovērošana

Darba vietas nereti tiek aprīkotas ar videonovērošanas ierīcēm. Videonovērošana var notikt reālā laika režīmā vai arī saglabājot ierakstu. Kameru uzstādīšanas mērķim ir jābūt strikti noteiktam – nodrošināt cilvēka dzīvības, veselības un īpašuma aizsardzību. Darba devējs nav tiesīgs uzstādīt kameras ar mērķi visu laiku kontrolēt darbiniekus, novērot katru viņu soli un pēc tam šo informāciju izmantot, lai analizētu darbinieka sniegumu. Pēc būtības videonovērošanas mērķis ir identificēt personas, kas ir redzamas videoierakstā visos gadījumos, kad apstrādātājs uzskata šādu identifikāciju par nepieciešamu. Personu attēli, ko fiksē video novērošanas sistēma, var būt personas dati ja šie indivīdi ir atpazīstami. Tomēr, viss videonovērošanas process ir uzskatāms par datu apstrādi attiecībā uz identificējamām personām pat tad, ja dažas nofilmētās personas nav identificējamas. Piemēram, veikala īpašnieks uzstāda savā veikalā videonovērošanas kameru un izstāda veikalā ar kameras palīdzību noķerto zagļu fotogrāfijas. Pēc policijas iejaukšanās viņš aplēpj zagļu sejas, tās aizkrāsojot tumšākas. Tomēr, neskatoties uz to, pastāv iespēja, ka fotogrāfijās redzamo personu draugi, radnieki vai kaimiņi varētu tās atpazīt, piemēram, pēc auguma, matu sakārtojuma un drēbēm.⁹¹ Tātad, ja persona ir atpazīstama kaut pēc necīgākajām atpazīstamības zīmēm, tad šāda novērošana ir atzīstama par personas datu apstrādi.

3.1.6 . Personas attēls

Ar videonovērošanu tiek iegūti personas dati. Kā iepriekš noskaidrots, personas dati ir visa informācija, ko var attiecināt uz fizisku personu. Ir jāpierāda, ka personas attēls ir personas dati, kam pienākas tiesiskā aizsardzība tiesību uz privāto dzīvi izpratnē. Mūsdienās personas attēlu var viegli iegūt izmantojot visdažādākās tehnikas ierīces – fotoaparātus, videokameras, videoreģistrātorus automašīnās, dronus. Visi šie tehnikas līdzekļi pēc būtības iegūst personas attēlu. Katrai personai ir tiesības rīkoties ar savu attēlu pēc saviem ieskatiem – publicēt vai gluži otrādi, paturēt sev vai iznīcināt. Šis apgalvojums pamatojams gan ar Satversmē nostiprinātajām pamattiesībām, gan ar aizliegumu presei iejaukties personas

---

91 Turpat.

privātajā dzīvē, kas noteikts Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā.⁹² Satversmes tiesa ir atzinusi: "[..] lai konstatētu Satversmē ietvertu cilvēktiesību normu saturu, tās tukošanas pēc iespējas atbilstoši interpretācijai, kāda tiek lietota starptautisko cilvēktiesību normu piemērošanas praksē. Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse ir obligāta attiecībā uz konvencijas interpretāciju, un šī prakse ir izmantojama arī attiecīgo Satversmes normu tulkošanai"⁹³. Līdz ar to Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse var būt svarīga cilvēktiesību realizācijā gadījumos, kas saistīti ar personas attēla izmantošanu.⁹⁴ ECT ir atzinusi, ka jēdziens privātā dzīve ir attiecināms uz personas attēlu.⁹⁵ Personas attēls var attēlot personu pašu vai arī saturēt informāciju par personas privāto dzīvi un prettiesiska šāda attēla izmantošana var aizsakart personas tiesības uz privāto dzīves neaizskaramību.

Autoresprāt, ir jānoskaidro, vai un kādos gadījumos filmēšana un fotogrāfēšana ir personas tiesību pārkāpums. ECT ir analizējusi šo jautājumu savos spriedumos. No tiem var secināt, ka Tiesa vērtē attēla uzņemšanas faktiskos apstākļus un izmantošanas nolūkus, konstatējot cilvēktiesību pārkāpumu pēc konkrētiem apstākļiem, nevis vispārīgi - no attēla uzņemšanas bez personas piekrišanas. Lietā *Friedl pret. Austriju* prasītājs tika nofotografēts publiskā vietā. Eiropas Cilvēktiesību komisija norādīja, ka attēla uzņemšana pati par sevi nav iekļaušanās personas privātajā dzīvē, jo persona ir nofotografēta publiskā vietā publiska notikuma laikā.⁹⁶ Personai ir jārēķinās, ka publiskā vietā atrodoties, viņas attēls var nonākt pie trešajām personām.

Lietā *Murray pret Apvienoto Karalisti* prasītāja bija atteikusies fotografēties, taču tika nofotografēta bez piekrišanas, viņai nezinot. Prasītāja uzskatīja, ka ir pārkāptas viņas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. ECT izvērtēja kādos apstākļos attēls tika uzņemts un secināja, ka tas ir uzņemts izmeklēšanas pret prasītāju laikā. Tiesa atzina, ka fotogrāfēšana bija paredzēta likumā, tai bija leģitīms mērķis un tika ievērots samērīgums.⁹⁷ Arī lietā *Peck pret Apvienoto Karalisti*, kur persona tika nofilmēta publiskā vietā, Tiesa vērtēja ko šī persona darīja un kā nofilmētais materiāls tika izmantots.⁹⁸ Tātad, vienkārša personas nofotogrāfēšana vai filmēšana pati par sevi nerada tiesību uz privāto dzīvi aizskārumu.

---

92 Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums. LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2010. 28. jūlijs, Nr. 118 (4310).

Pieejams: [http://www.satv.tiesa.gov.lv/LV/spriedumi/08-01\(02\).htm](http://www.satv.tiesa.gov.lv/LV/spriedumi/08-01(02).htm) [Skatīts: 11.04.2017.]

93 Satversmes tiesas 2002. gada 23. septembra spriedums lietā Nr. 2002-08-01, 23.09.2002.

94 Kovaļevska A. Personas tiesības uz savu attēlu. Rīga: Valsts cilvēktiesību birojs, 2005. Pieejams: http://providus.lv/article_files/1583/original/attel_tiesib.pdf?1332251075 [Skatīts: 11.04.2017.]

95 ECT spriedums lietā Von Hannovers pret Vāciju, 24.06.2004.

96 Eiropas Cilvēktiesību komisijas ziņojums lietā *Friedl v Austria*. 19.05.1994., Pieejams: <http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-57917&filename=001-57917.pdf&TID=ihgdqbxnfi> [Skatīts: 11.04.2017.]

97 ECT 1994. gada 28. oktobra spriedums lietā "Murray pret Apvienoto Karalisti".

98 ECT 2003. gada 28. janvāra spriedums lietā "Peck pret Apvienoto Karalisti".

Personas attēla uzņemšana sabiedriskā vietā pamatojoties uz ECT spriedumiem ir atzīta par tiesisku. Turpretī personas filmēšana viņas mājoklī varētu tikt uzskatīta par iejaukšanos personas privātajā dzīvē. Mājoklis ir personas patvēruma vieta, kur tā var īstenot savu individualitāti, dzīvot pēc saviem ieskatiem, nebaidoties no traucējuma. Ja publiskā vietā personai ir jābūt informētai likumā noteiktā kārtībā, ka tās privātums var tikt ierobežots, tad attiecībā uz mājokli persona var paļauties uz ekskluzīvu privātās dzīves neaizskaramību.⁹⁹

Iekļūšana personas mājoklī vispirms tiktu uzskatīta par pārkāpumu pret mājokļa neaizskaramību, kaut arī mūsdienu tehnoloģiju attīstība ļauj personas attēlu uzņemt no liela attāluma, nemaz neiekļūstot personas mājoklī un tas ir ikvienam saprotams fakts. Lietā *X pret Apvienoto Karalisti* prasītājs bija nofotogrāfēts regbija spēles laikā. ECT norādīja, ka nav notikusi iejaukšanās personas privātajā dzīvē, kā tas būtu noticis, ja policija būtu ielauzusies prasītāja mājvietā un viņu nofotogrāfējusi.¹⁰⁰ Tomēr ne vienmēr ir viegli stingri nodalīt vai konkrētā vieta, kurā tiek veikta uzraudzība ir uzskatāma par publisku vietu vai mājokli. ECT kādā spriedumā ir atzinusi, ka tiesības uz mājokļa neaizskaramību var tikt attiecinātas arī uz biroja telpām. Ir profesijas, kurās darbinieks var veikt darba pienākumus arī no sava mājokļa un otrādi, darba vietā darbinieks var kārtot ar profesiju un komercdarbību nesaistītas lietas.¹⁰¹ Tāpēc nav precīzi nodalāms vai personas novērošana aizskar personas tiesības uz privāto dzīvi un tā vienmēr jāvērtē kontekstā ar faktiskajiem lietas apstākļiem. Piemēram, ir jāvērtē vai nofilmētā vai fotogrāfētā informācija ir personas privātās dzīves atspoguļojums vai arī tas ir publisks pasākums. Lietā *“Friedl v. Austria”*, sūdzības iesniedzējs bija nofotogrāfēts kāmēr piedalījās demonstrācijā. ECT konstatēja, ka tas ir publisks notikums publiskā vietā un attēls tika uzņemts bez mērķa atspoguļot personas privāto dzīvi.¹⁰² Turpretī lietā *Von Hannover v. Germany* ECT atzina, ka uzņemtās fotogrāfijas atspoguļo personas privāto dzīvi, jo persona bija redzama savās ikdienas gaitās lielveikalā, neskatoties uz to, ka tā ir publiska vieta. Šajā lietā nacionālās tiesas bija balstījušās uz sabiedrības leģitīmo interesi uzzināt, kā slavenā Monako Princese izturas sabiedrībā. ECT secināja, ka nacionālās tiesas nav izvērtējušas samērīgumu, jo, kaut arī pieteicēja ir publiska persona, uzņemtie attēli saturēja fragmentus no viņas privātās dzīves, kas tikai apmierina atsevišķu publikācijas lasītāju ziņkāribu. Šīs fotogrāfijas pārkāpj personas leģitīmās tiesības sagaidīt, ka viņas privātā dzīve

---

99 Nowak. M. U.N. Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary// Kehl, Strasbourg, Arlington: N. Pengel – 1993, p.302.

100 Eiropas Cilvēktiesību komisijas lēmums par pieņemamību lietā *X. v the United Kingdom*, 12.10.1973.

101 ECT 1992. gada 16. decembra spriedums lietā “Niemietz pret Vāciju”, 29.-30. punkts.

102 ECT 1994. gada 19. maija spriedums lietā “Friedl pret Austriju”.

ir aizsargāta.¹⁰³

3.1.7 . Privātums darba vietā

Kā iepriekš pieminēja autore, ECT ir atzinusi, ka tiesības uz mājokļa neaizskaramību ir attiecināmas arī uz personas darba vietu.¹⁰⁴ Tātad, var secināt, ka darbiniekam ir tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību arī savā darba vietā. Darbinieks savā darba vietā pavadā lielu daļu no savas ikdienas, bez tam, ne viss laiks darba vietā tiek pavadīts pildot darba pienākumus. Piemēram, darbiniekam ir tiesības uz atpūtas laiku, tāpēc nekādā gadījumā nav pieļaujama videonovērošanas veikšana darbinieka atpūtas zonā vai tualetē, kur darbinieks paļaujas uz augstu privātās dzīves aizsardzību. Videonovērošana darba vietā nav reta parādība, taču darba devējs šādi var iegūt datus tikai atbilstoši FPDAL 7. pantā noteiktajiem sešiem tiesiskajiem pamatiem. Turklāt, minētā likuma 10. pantā ir noteikts, ka personas datu apstrādi darba devējs drīkst veikt tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā.

Pirmkārt, personai vienmēr ir jābūt informētai par videonovērošanas veikšanu darba vietā, pretējā gadījumā persona paļaujas uz augstāku privātuma līmeni un tādējādi tiek aizskartas personas tiesības uz privāto dzīvi. Darba devējam ir jāizvieto informācija, ka tiek veikta uzraudzība, jānorāda, kas to veic, kādam mērķim un jāreģistrē Datu valsts inspekcijā.¹⁰⁵ Slepna videonovērošana ir veicama, piemēram, operatīvo darbību ietvaros., kas noteikts Operatīvās darbības likuma 6. pantā¹⁰⁶, kā arī Detektīvdarbības likuma 10. pantā¹⁰⁷, kas paredz detektīvam tiesību veikt slepenu videonovērošanu.

Videonovērošana tiek uzskatīta par “galēju veidu” kā iegūt ziņas, jo pateicoties tai var iegūt ļoti daudz informācijas – gan tādas, kas attiecas uz to uzstādīšanas mērķi, gan tādas, kas uz šo mērķi neattiecas. Kāda lieta Amerikā pierāda, ka starp vienkāršu uzraudzību un pārmērīgu novērošanu ir ļoti smalka robeža. Kāda Masačūsetas koledžas darbiniece darba laikā bija spiesta apkopt vasarā iegūtos saules apdegumus. Brīžos, kad negaidīja klientus, atpogāja blūzi un apkopa ādu uz pleciem un krūtīm. Darba laikā viņa arī vairākkārt mainīja apģērbu pirms un pēc darba laika sākuma, kad ofiss bija tukšs un durvis aizslēgtas. Koledža

---

103 ECT 2004. gada 24. jūnija spriedums lietā “Von Hannover v. Germany”. 59320/00

104 ECT 1992. gada 16. decembra spriedums lietā “Niemietz pret Vāciju”, 29.-30. punkts.

105 Fizisko personu datu aizsardzības likums. 9. panta 1. daļa. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=4042> [Skatīts: 11.04.2017.]

106 Operatīvās darbības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=57573> [Skatīts 12.04.2017.].

107 Detektīvdarbības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=26311> [Skatīts 12.04.2017.].

tajā laikā bija uzstādījusi slēptas novērošanas kameras, kuras uztvēra arī vietas, kur darbiniece pārgērbās.¹⁰⁸ Šajā spriedumā ir skaidri redzams, kā tieši darbinieka tiesības uz privātuma aizsardzību ir pārkāptas. Autoresprāt, ir acīmredzams, ja vien darbiniece būtu zinājusi par kamerām, tad noteikti būtu izmantojusi labierīcības vai kādu citu privātu telpu.

Ja darba devējs vēlas uzstādīt videonovērošanas kameras, lai veiktu zādzību kontroli, tad šajā video ierakstā parādās arī darbinieks, kaut arī tas nav datu subjekts konkrētajā gadījumā. Šajā gadījumā mērķis nav kontrolēt darbinieku vaicamā darba apjomu, kvalitāti un pēc iegūtās informācijas nedrīkst analizēt darbinieka ieguldījumu uzņēmumā.¹⁰⁹ Turpretī, ja darba devējam ir pamatotas aizdomas, ka tieši darbinieks zog darba vietā, tad pamatojoties uz savām tiesiskajām interesēm nezaudēt īpašumu, darba devējs drīkst novērot darbinieku ar mērķi atklāt darbinieka prettiesisku rīcību. Lietā *Kopke pret Vāciju* pieteicēja Kopke kundze, lielveikala kasiere, vērsās ECT ar sūdzību, ka tikusi atlaista no darba par zādzību darba vietā. Viņa tika novērota ar slēpto kameru. Prasītāja uzskatīja, ka slēptās kameras ierakstu izmantošana pret viņu tiesā pārkāpj viņas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Tiesa secināja, ka iejaukšanās bija nepieciešama, lai sasniegtu leģitīmu mērķi, proti, lai pasargātu darba devēja īpašuma tiesības un sabiedrības interesi atbilstīgā tiesiskuma nodrošināšanā.¹¹⁰ Šajā lietā iezīmējas svarīgi principi, proti, videonovērošana drīkst tikt uzsākta tikai pēc tam, kad parādījies tās veikšanas mērķis. Novērošanu jāveic tikai tīmitētu laiku (2 nedēļas). Tiek filmēta tikai publiski pieejama teritorija, un personas paļāvība uz privātās dzīves neaizskaramību ir minimāla, kā arī, novērošanu veic gadījumos, kad nepastāv citi, mazāk personas pamattiesības ierobežojoši veidi, kā īstenot datu apstrādes mērķi.¹¹¹ Darba devējam ir jāglabā drošībā iegūtie dati, kā arī tos nedrīkst turēt ilgāk par nepieciešamo laiku. Ja vairs nepastāv mērķis, kam video attēli iegūti, tad saskaņā ar likumu tie ir jāiznīcina.¹¹²

Autoresprāt, videonovērošana ir vissierobežojošākais personas uzraudzības veids. Var nofilmēt vairākas personas vienlaicīgi, līdz ar to visu personu dati, kas parādās video materiālā, tiek apstrādāti. Tiek iegūts personas attēls, kas ir uzskatāms par personas datiem. Videonovērošanas rezultātā liela daļa darbinieka ikdienas dzīves tiek dokumentēta. Darba devējam būtu stingri jāizvērtē vai videonovērošana ir tiešām nepieciešama un, ja pastāv mazāk ierobežojošs veids, tad labāk jāizvēlas tas. Ja persona tiek nofilmēta publiskā vidē, svarīgi kādam mērķim personas attēls tiek izmantots – personīgai lietošanai vai publicēšanai plašākai

---

108 Nelson v. Salem State Coll., 845 N.E.2d 338, 344 (Mass. 2006). 342.,343.,344.,347.

109 Datu valsts inspekcijas rekomendācija: Datu apstrāde videonovērošanas jomā. Rīga 2009. 12.lpp

110 ECT 2010. gada 8. oktobra spriessums lietā “Kopke pret Vāciju”, 420/07.

111 Turpat.

112 Datu valsts inspekcijas rekomendācija: Datu apstrāde videonovērošanas jomā. Rīga 2009.

sabiedrībai. No tā izriet vai rodas tiesību aizskārums, vai nē, proti, ja foto vai video materiāls tiek nodots trešajām personām, lai atainotu personas privāto dzīvi, tad tas ir prettiesiski.

Attiecībā uz darba vietu, darba devējam ir tiesības veikt novērošanu likumā noteiktos gadījumos, ievērojot leģitīmo mērķi un samērīgumu. Lai gan nav viegli nošķirt publisku telpu no privātas telpas, tomēr ECT ir atzinusi, ka personai ir tiesības paļauties uz privātās dzīves neaizskaramību arī atrodoties ārpus mājas, tāpēc tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ir attiecināmas arī uz darba vietu. Darba vietā darbinieks var darboties gan ar lietām, kas attiecas uz darbu, gan ar lietām, kas uz to neattiecas, tāpēc nepārtraukta filmēšana nav pieļaujama. Videonovērošana ar mērķi nepārtraukti kontrolēt darbinieku nav pieļaujama, ja vien ir kāds tiesiski attaisnojams mērķis, piemēram, lai atklātu zādzību.

4 . REGULĒJUMS LATVIJĀ

Latvijā novērošana darba vietā nav retums, tomēr nepastāv specifisks likums, kurš noteiktu personas uzraudzības darba vietā tiesiskos kritērijus. Tomēr, tiesiskā varstī ir jāpastāv personas pamattiesību aizsardzības mehānismiem, tāpēc LR Satversmē ir ietvertas personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. LR Satversmes 96. pants skan šādi: *“Ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību”*. Literatūrā ir teikts, ka Satversmes 96. pants ir aizguvums no Konvencijas 8. panta.¹¹³ Tas norāda, ka šis pants ir tulkojams Konvencijas 8. panta kontekstā. Šajā pantā ietvertās tiesības uz privāto dzīvi noteic personas tiesības attīstīt un pilnveidot sevi kā personību. Tomēr nedrīkst pieņemt, ka tās definē šauru cilvēka ikdienas daļu.¹¹⁴ Satversmes 96. pants ietver tiesības uz datu aizsardzību un tā aizsardzība ir vērsta uz cilvēku savstarpējo saziņu, tai skaitā uz telefona sarunu konfidencialitāti.¹¹⁵

Pētot satversmes 96. panta saturu ir jāņem vērā Latvijas starptautiskās sasitības cilvēktiesību jomā, jo Satversmē iekļautās cilvēka pamattiesības nedrīkst būt pretrunā ar starptautiskajiem tiesību aktiem, to starpā Konvencijas 8. pantu. Satversmē ietvertajām cilvēktiesību normām un starptautiskajiem līgumiem ir jābūt savstarpēji harmoniskiem.¹¹⁶ Satversms 96. pantā privātums skaidrots kā personas patstāvība, autonomija un dažādu personas dzīves elementu neaizskaramība. Šie elementi ir personas fiziskā un garīgā integritāte, gods, cieņa, personas vārds un identitāte, kā arī personas dati. Persona dati iedalāmi parastajos un sensitīvajos. Ja personas rīcībā nonāk sensitīvi personas dati (t.i., personas dati, kas norāda personas rasi, etnisko izcelsmi, reliģisko, filozofisko un politisko pārliecību, dalību arodbiedrībās, kā arī sniedz informāciju par personas veselību vai seksuālo dzīvi), un tos paredzēts apstrādāt, lai nodrošinātu un uzraudzītu vienlīdzīgu tiesību principa ievērošanu, jāizmanto nepieciešamo informāciju tikai šī mērķa sasniegšanai¹¹⁷. Vienlīdzības

---

113 Danovskis E., Ruķers M., Lībiņa – Egnere I. 96. pants.Latvijas Republikas Satversmes Komentāri. 8. nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 265.lpp

114 Kilkelly U. The right to respect for private and family life. A guide to the implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights. Human rights handbook, No. 1, p. 31.

115 Danovskis E., Ruķers M., Lībiņa – Egnere I. 96. pants.Latvijas Republikas Satversmes Komentāri. 8. nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 265.lpp

116 Satversmes tiesas 2008. gada 16. decembra spriedums lietā Nr. 2008-09-0106, 4. punkts; Satversmes tiesas 2015. gada 2. jūlija spriedums lietā Nr. 2015-01.01., 11.1. punkts.

117 Datu valsts inspekcijas sagatavotā rekomendācija - “Personas datu aizsardzība darba vietās”, Rīga,

princips ir ietverts Darba likuma 7. pantā¹¹⁸. Tiesības uz privāto dzīvi ietver tiesības uz savu privāto telpu, tiesības dzīvot saskaņā ar saviem uzskatiem un pārlicību, pēc saviem ieskatiem pilnveidot savu personību un attīstīties. Pēc būtības tās ir dziļi personiskas tiesības, kas indivīdam ļauj būt atšķirīgam, attīstīt savas iemaņas un īpašības, kas viņu individualizē un atšķir no citiem cilvēkiem. Paplašināti šīs tiesības aptver arī personas ģimenes dzīvi, kā arī mājokļa un korespondences neaizskaramību.¹¹⁹ Ģimenes dzīves aizsardzību ietver Satversmes 110. pants, tomēr tas nenozīmē, ka Satversmes 96. pants šīs tiesības negarantē. Pētot Satversmes 96. panta konstrukciju un vēsturisko attīstību ir secināms, ka tas ietver ļoti plašu privātās dzīves aizsardzības spektru un nemaz nav iespējams norobežot tiesības uz ģimenes dzīvi no tiesībām uz mājokļa un korespondences neaizskaramību, jo tiesību uz privāto dzīvi jēdziens ir ļoti plaši interpretējams.¹²⁰

Privātās dzīves elementu uzskaitījums LR Satversmē nav izsmēlošs, toties ir uzsvērts, ka persona šīs tiesības bauda un valsts ir tiesīga tās ierobežot tikai ar attaisnotu mērķi. LR Satversmes 116. pants nosaka valsts tiesības ierobežot personas tiesības uz privāto dzīvi likumā paredzētajos gadījumos. Tātad, lai gan šīs tiesības ir ierobežojamas, valstij ir pienākums ļaut personai tās baudīt un ierobežojumus piemērot tikai tādos gadījumos, kad tas ir nepieciešams, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisku valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Personas tiesības uz privāto dzīvi nav absolūtas, tomēr likumdevējs tās ir iekļāvis pamatlikumā, šādi norādot savu pienākumu tās nodrošināt ikvienam indivīdam.¹²¹

Veicot videonovērošanu, telefona sarunu un e-pasta kontroli, darba devējam ir jāievēro FPDAL noteiktās prasības saistībā ar personas datu apstrādi. FPDAL pamatojoties uz Direktīvu 95/46/EK definē, kas ir personas dati, kas ir datu subjekts un citus ar datu iegūšanu saistītos jautājumus, jo šis nacionālais likums ir praktiski pārņemts no Direktīvas. Darba devējs veicot uzraudzību kļūst par datu pārzini.¹²² FPDAL ievērošanu uzrauga Datu valsts

---

2014., 8.lpp.

118 Latvijas Republikas Darba likums. Latvijas vēstnesis.; 20.06.2001. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=26019> [Skatīts: 29.04.2017.]

119 Danovskis E., Ruķers M., Lībiņa – Egnere I. 96. pants.Latvijas Republikas Satversmes Komentāri. 8. nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 237.lpp

120 Turpat 257.lpp

121 Danovskis E., Ruķers M., Lībiņa – Egnere I. 96. pants.Latvijas Republikas Satversmes Komentāri. 8. nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 237.lpp

122 Fizisko personu datu aizsardzības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=4042> [Skatīts: 11.04.2017.]

inspekcija¹²³. Darba devējam ir jānoteic, kādiem mērķiem viņš veic datu apstrādi, kas varēs piekļūt šiem datiem, kāds ir datu uzglabāšanas ilgums. Darba devējam jāsniedz darbiniekam visa informācija, kas attiecas uz darbinieku, jo darbinieks ir datu subjekts. Informācija var būt pieejama tikai attiecīgi pilnvarotām personām. Darbiniekam ir jābūt informētam par iespējamiem personas datu saņēmējiem, tiesībām izmantot pieejas tiesības saviem datiem un tiesības izdarīt labojumus savos datos, kā arī, darbiniekam ir jābūt brīdinātam par šādu uzraudzību. Vēlams to izrunāt ar darbinieku un noformēt rakstveida piekrišanu datu apstrādei. Attiecībā uz videonovērošanu, ir jāizvieto uzraksti, ka tiek veikta videonovērošana, jo to veicot tiek novēroti gan klienti, gan apmeklētāji, gan darbinieki. Šajās norādēs ir jābūt ietvertai informācijai par videonovērošanas esamību, atbildīgās personas nosaukumam, adresei, kontaktinformācijai, kā arī videonovērošanas mērķim un pamatojumam. Iegūto informāciju darba devējs ir tiesīgs izmantot tikai pamatojumā noteiktajam mērķim. Piemēram, ja auto ir aprīkots ar izsekošanas ierīci, tad iegūtā informācija nedrīkst tikt izmanota, lai uzraudzītu atbilstību ātruma ierobežojumam.¹²⁴

Darba devēja pienākums veikt videonovērošanu var tikt noteikts normatīvajos aktos kā obligāta prasība, piemēram, 2014. gadā Saeima bija pieņēmusi grozījumus Alkoholisko dzērienu aprites likumā kas noteica, ka alkoholisko dzērienu tirdzniecības zāles nodrošināma nepārtraukta videonovērošana, videoieraksta veikšana reālā laika režīmā un tā saglabāšana vismaz septiņas dienas pēc ierakstīšanas, tomēr 2015. gadā šo pantu izslēdza.¹²⁵ Lai gan grozījumi tika pamatoti ar nesamērīgi augstām izmaksām mazumtirgotājiem, no privātuma skatījuma, autoresprāt, šāda novērošana varētu radīt arī daudz personas privātuma aizsardzības problēmu.

Personas video attēla uzņemšana var notikt publiskā telpā, kur personai ir jārēķinās ar sava privātuma ierobežojumu. Piemēram, Latvijā likuma “Par sapulcēm, gājieniem un piketiem” 22. pants paredz, ka atklātu sapulču, gājienu un piketu laikā drīkst izdarīt audio un video ierakstus, fotogrāfēt un filmēt.¹²⁶ Pamatojoties uz šo likumu personai ir jārēķinās, ka piedaloties šādos pasākumos viņas attēls var parādīties laikrakstos, televīzijā vai internetā.

---

123 Datu valsts inspekcija ir tieslietu ministrijas pārraudzībā esoša valsts pārvalds iestāde, kas uzrauga personas datu aizsardzības nodrošināšanu, akreditē un uzrauga uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzējus un uzrauga nevēlamu komerciālu sūtījumu aizliegumu ievērošanu. Pieejams: <http://www.dvi.gov.lv/lv/> [Skatīts: 11.04.2017.].

124 Datu valsts inspekcijas sagatavotā rekomendācija - “Personas datu aizsardzība darba vietās”, Rīga, 2014., 15.lpp.

125 Alkoholisko dzērienu aprites likums.LR likums. Ziņotājs, 1991. 14. februāris, Nr. 5; Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=88009#p6> [Skatīts 12.04.2017.].

126 Likums “Par sapulcēm, gājieniem un piketiem”. Pieņemts 1997. gada 16. janvārī. [Skatīts 12.04.2017.].

Vairākos Latvijas likumos ir regulēra fotogrāfēšana, filmēšana, šo materiālu izmantošana, telefona sarunu noklausīšanās un ierakstu veikšana. Likumā "Par policiju"¹²⁷ teikts, ka policistam ir tiesības fotogrāfēt un filmēt personas, kuras apcietinātas, apsūdzētas noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un citos gadījumos. "Izglītības likumā"¹²⁸ noteikts, ka Izglītības valsts inspekcijas vadītājam un viņa pilnvarotām inspekcijas amatpersonām ir tiesības veikt pārbaudes, fotogrāfēt, izdarīt audioierakstus un videoierakstus savas kompetences ietvaros. Valsts darba inspekcijas likuma¹²⁹ 5. panta otrās daļas 2. punkta "d" apakšpunkts paredz, ka inspekcijas amatpersonām ir tiesības veikt pārbaudi, kontroli un izmeklēšanu vai pieprasīt informāciju, kas nepieciešama, lai pārliecinātos, ka normatīvo aktu prasības tiek ievērotas, un šai nolūkā veikt darba vides faktoru mērījumus, fotogrāfēt, veikt audioierakstus un videoierakstus, kā arī ņemt materiālu un vielu paraugus analīzei. Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa¹³⁰ 243. pants nosaka, ka pierādījumi administratīvā pārkāpuma lietā ir konstatējami ar tehniskajiem līdzekļiem (braukšanas ātruma noteikšanas mērierīcēm, mērierīcēm alkohola koncentrācijas noteikšanai izelpotajā gaisā, foto, video). Saskaņā ar starptautiskajām normām personas novērošanai ir jābūt atklātai. Tomēr tiesiski Latvijā personu var slepeni novērot izmantojot speciālās izmeklēšanas darbības un saskaņā ar Operatīvās darbības likumu¹³¹. Operatīvās darbības pasākumu gaitā var izdarīt ierakstus ar video un audio, kino un foto aparāturu, kā arī izmantot dažādas informācijas sistēmas, tehniskos, ķīmiskos un bioloģiskos līdzekļus. Pētot jautājumu par privātuma ierobežošanu, jurists un politiķis A. Vaznis ir teicis: *"Pārkāpt indivīda tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību var tikai gadījumos, kas paredzēti likumā. Kriminālprocesa likuma (turpmāk - KPL) 371.pants nosaka, ka izmeklētāja tiešajam priekšniekam vai izmeklētājam ir pienākums uzsākt kriminālprocesu savas kompetences ietvaros sakarā ar jebkuru KPL 369.pantā minēto iemeslu publiskās apsūdzības lietā. Līdzko ir uzsākts kriminālprocess, tā procesa virzītājam ir visas tiesības KPL 11.nodaļas (speciālās izmeklēšanas darbības) reglamentētajā kārtībā veikt speciālās izmeklēšanas darbības t.sk.*

---

127 Likums "Par policiju". Pieņemts 1991. gada 4. jūnijā. 12. panta pirmās sadaļas 14. punkts. Pieejams:<https://likumi.lv/doc.php?id=67957> [Skatīts 12.04.2017.].

128 Izglītības likums. Pieņemts 1998. gada 29. oktobrī. Publicēts "Latvijas Vēstnesis", 17.11.1998. nr. 343/344 20. panta ceturtās daļas 4. punkts. [

129 Valsts darba inspekcijas likums. Pieņemts 2001. gada 13. decembrī. Publicēts "Latvijas Vēstnesis", 28.12.2001., nr. 188

130 Administratīvo pārkāpumu kodekss. Pieņemts 1984. gada 7. decembrī. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=89648> [Skatīts 12.04.2017.].

131 Operatīvās darbības likums. Pieņemts 1993. gada 16. decembrī. Publicēts "Latvijas Vēstnesis", 30.12.1993, nr. 131

telefonsarunu noklausīšanos, korespondences kontroli, personas audio kontroli, vietas audio kontroli un video kontroli, personas novērošanu un izsekošanu u.tml.”¹³²

Lai atbilstoši Latvijas starptautiskajām saistībām nodrošinātu efektīvu tiesību uz privāto dzīvi aizsardzību, valsts ir noteikusi tiesisko ietvaru personas datu ieguves procesam. Privātās dzīves neaizskaramību kā pamattiesību aizsargā Latvijas Republikas Satversme. Datu ieguves un apstrādes procesu Latvijā regulē Fizisko personu datu aizsardzības likums, kas ir pamatots uz Datu aizsardzības Direktīvu 95/46/EK. Tomēr ir virkne citu likumu, kuri atļauj iegūt personas datus, ja tas nepieciešams kādu valsts procesuālu darbību veikšanai - fotogrāfēšanai, filmēšanai, šo materiālu izmantošanai, telefona sarunu noklausīšanās un ierakstu veikšanai. Datu ieguvei ir jābūt atbilstošai likumam, ar mērķi aizsardzāt kādas sabiedrības intereses, kā arī, tai jābūt samērīgai. Tikai proporcionāla darbinieka uzraudzība var būt tiesiska. Darba devējam ir jānodrošina darbinieka tiesības uz privāto dzīvi darba vietā un jāveic tikai samērīga un attaisnojama kontrole. Ja notiek izmeklēšana vai kratīšana darba vietā, darba devējs nevar nodrošināt darbinieka privātumu, jo pastāv pamatotas aizdomas par noziedzīgu nodarījumu. Lai nodrošinātu līdzsvaru starp darbinieka un darba devēja interesēm, darbiniekam vienmēr un visos gadījumos ir jābūt informētam par jebkādu viņa tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību ierobežojumu, lai novērstu nepamatotu aizskārumu, kas var izvērsties jaunā tiesvedībā.

---

132 Vaznis A. Satversme garantē. Bet kā ir praksē? Referāts 2010. gada 19. maija konferencei “Cilvēktiesības kriminālprocesā”. Pieejams: <http://www.latvijasadvokats.lv/article/48/> [Skatīts: 23.04.2017.]

5 . UZRAUDZĪBAS IETEKME NO PSIHOLÓGISKĀ ASPEKTA

No sociāla un psihológiska aspekta tiesības uz privāto dzīvi ir tiesības veidot privātu vidi sev apkārt. Šajā vidē ietilpst viss, kas saistīts ar indivīdu – ķermenis, mājas, sajūtas, noslēpumi un identitāte. Šīs tiesības paredz iespēju izvēlēties, kuras nianse parādīt sabiedrībai, bet kuras paturēt apslēptas. Piemēram, A. Baraks ir definējis tiesības uz privāto dzīvi sekojoši: “Tiesības uz privātumu novelk robežu starp indivīdu un sabiedrību, kur indivīds ir atstāts vienatnē bez jebkādas iejaukšanās”.¹³³

Mūsdienās novērošana sastopama gan publiskās vietās, gan daļēji publiskās vietās, piemēram, darba vietā. Publiskā telpā indivīds pieņem to, ka var tikt novērots, tomēr arī tas atstāj zināmu ietekmi uz personu. Pētījumi liecina, ka cilvēki var izjust bailes no valsts, ja apzinās, ka tiek novēroti. Kad persona atklāj, ka līderis, kuram tā uzticas, viņu novēro, uzticēšanās šim līderim mazinās. Privātuma sajūta ir ļoti nozīmīga ikdienas dzīvē. Cilvēkam ir privātas domas un izjūtas, kuras masu novērošana var padarīt atklātas. 1996. gada pētījumi liecina, ka cilvēki izjūt kontroles sajūtas zudumu kamēr tiek novēroti. Vairojoties uzraudzībai indivīdos vairojas arī neapmierinātība. Neapmierinātība var izraisīt tādu veselības stāvokļa pasliktināšanos kā augsts asinsspiediens, aptaukošanās, elpošanas sistēmas problēmas, gastroenterālas problēmas un pat vēzi. Sociālie tīkli, e-pasts, saziņa caur telefonu spēlē galveno lomu komunikācijā ar ģimeni un draugiem, šādu komunikāciju nedrīkst aizliegt. Kad persona uzzina, ka tiek novērota, tā kļūst daudz piesardzīgāka šādā komunikācijā. Privātuma zonai attiecībā ir tendence mazināties, tāpēc mazinās arī cilvēku vēlme veidot tuvas attiecības.¹³⁴

Tomēr darba vidē personas dzīvē nereti iejaucas darba devējs, veicdams uzraudzību savās interesēs. Nevar apgalvot, ka darba devēja intereses ir nepamatotas. Piekļuve internetam un e-pastam darbiniekam nodrošina daudz plašākas iespējas laika pavadīšanas ziņā nekā tas bija agrāk. Ļoti iespējams, ka darbinieks šo laiku pavada nelietderīgi, izniekojot darbam atvēlēto laiku – plāno ceļojumus, iepērkas internetā, spēlē video spēles un tamlīdzīgas nodarbes. Lai gan Latvijas Krimināllikuma 144. pantā melns uz balta stāv rakstīts: “*Korespondences, pa telekomunikāciju tīkliem pārraidāmās informācijas un citas*

---

133 Stalder F. Opinion. Privacy is not the antidote to surveillance. Pieejams:

<http://ojs.library.queensu.ca/index.php/surveillance-and-society/article/view/3397/3360> [Skatīts: 04.04.2017.]

134 Smith, M. (1992). Employee stress and health complaints in jobs with and without electronic performance monitoring. *Applied Ergonomics*, 23(1), 17-27. doi: 10.1016/0003-6870(92)90006-H

*informācijas noslēpuma pārkāpšana: (1) Par personas korespondences noslēpuma tīšu pārkāpšanu - soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu [...].*¹³⁵ tomēr ikviens darba devējs vēlas uzzināt par saviem darbiniekiem visu iespējamo, jo tas ļauj vieglāk strādāt. Zināmas privātas informācijas pārzināšana vadītājam ar manipulatora dabu var atvieglot vadīt spītīgāku, nepakļāvīgāku darbinieku, kuru tomēr negribas atlaist, jo viņš firmai ir pārāk vērtīgs. Darba devēji uzskata, ka viņu interesēs ir uzraudzīt darbinieku, lai uzlabotu darba produktivitāti un novērstu zādzības. Citi pat apgalvo, ka uzraudzība tiek izmantota, lai novērstu seksuālu vai rasistisku teroru un iebiedēšanu.¹³⁶

Darbinieka privātums ir pienākums darba vietā un tas ir jāievēro veicot jebkāda veida uzraudzību. Darba attiecībās tiek slēgts līgums, kura pamatā ir savstarpēja uzticēšanās. Uzticēšanās ietver pozitīvas ekspektācijas par otras personas motīviem riska situācijās. Savstarpēja uzticēšanās ir produktīvu darba attiecību sākums. Uzraudzības izmantošana norāda uz darba devēja neuzticēšanos darbiniekam, kā arī apšaubā darbinieka uzticību uzņēmumam. Šādas attieksmes izrādīšana var izsaukt negatīvas sekas uz darbinieku un darba devēja biznesa interesēm.¹³⁷ Elektroniskās uzraudzības bīstamība attiecībā uz darbinieka veselību ir apspriesta jau kopš pagājušā gadsimta astoņdesmitajiem gadiem. Pētījumi jau tolaik liecināja, ka uzraudzība paaugstina stresa līmeni darbiniekos, bailes no priekšniecības. Negatīvu ietekmi uzraudzība atstāj tādās darba situācijās, kas saistītas ar atalgojumu, paaugstinājumu darbā, darbinieka centības novērtēšanu, jo šādā situācijā nostādīts darbinieks ir pakļauts riskam, ka viņa stāvoklis un labklājība darba vietā var mazināties.¹³⁸

Londonas koledžas psiholoģijas profesors Dr. Psih. A. Furnhams (A. Furnham) ir pētījis uzraudzības psiholoģiskos aspektus darba vietā. Viņš uzskata, ka uzraudzībai darba vietā ir tendence mazināt darbinieka lojalitāti, morāli, radošumu, kā arī izraisīt stresu, atsvešināšanos un noslēpumainību. Darbinieki baidās paņemt pārtraukumu, līdz ar to palielinās balsta un kustību aparāta saslimšanas risks. Šādā vidē darbinieki mazāk kontaktējas sava starpā, mazāk palīdz cits citam un sarunājas. Privātas informācijas nokļūšana “trešajās rokās” var traucēt konkrētā cilvēka normālu dzīvi. Var gadīties saskarties ar privātās

---

135 Latvijas Republikas Krimināllikums. Latvijas Vēstnesis.;17.06.1998. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=88966> [Skatīts: 01.24.2017.]

136 Stalder F. Opinion. Privacy is not the antidote to surveillance. Pieejams: <http://ojs.library.queensu.ca/index.php/surveillance-and-society/article/view/3397/3360> [Skatīts: 04.04.2017.]

137 Coultrup, Sherri. Effects of Electronic Monitoring and Surveillance on The Psychological Contract of Employees: An Exploratory Study. Morgan State University. p.222 Pieejams. <http://asbbs.org/files/ASBBS2012V1/PDF/C/CoultrupS.pdf> [Skatīts: 26.04.2017.]

138 Kristie S. Ball. The harms of electronic surveillance in the workplace 20.02.2014. Pieejams: <https://pen.org/the-harms-of-electronic-surveillance-in-the-workplace/> [Skatīts: 9.05.2017.]

informācijas nelietīgu izmantošanu savtīgās interesēs un tas var atstāt negatīvu iespaidu gan uz darbinieka spējām darba vietā, gan uz viņa dzīvi kopumā, ārpus darba vides. Turpretī lielāka autonomija darba vietā veicina apmierinātību ar savu darbu, mazina stresu, persona var justies brīvāka savu lēmumu īstenošanā. Darba devējs var pamatot uzraudzību ar loģiskiem argumentiem, taču, jāatzīst, ka uzraudzība atklās problēmas simptomus, bet ne iemeslus.¹³⁹

Uzraudzībā ir ļoti svarīgi ievērot ētikas principus. Harvardas Biznesa Skolas docents Prof. E. Bernsteins (E. Bernstein) uzskata, ka pārāk agresīva monitoringa izmantošana noved darbiniekus pie tā, ka tie slēpjas vai vienkārši atturas no jebkādām novirzēm no iedibinātās prakses. Pat tie darbinieki, kuri gūst uzņēmumam reālu labumu.¹⁴⁰

Darba devēja un darbinieka savstarpējās attiecības balstās uz savstarpējas uzticēšanās principiem. Ja darba devējs ir uzstādījis novērošanas kameras vai veic cita veida uzraudzību, tas liecina par neuzticēšanos darbiniekam, līdz ar to, darbinieks var izjust nepārtrauktu spriedzi veicot darba pienākumus. Darba pienākumus ir vieglāk un produktīvāk veikt, ja darbinieks atrodas pēc iespējas minimālos stresa apstākļos un jūtas mierīgs. Pētījumi pierāda, ka nepārtrauktas uzraudzības rezultātā darbinieks var izjust stresu, tāpēc likumsakarīgi var mazināties darba produktivitāte un darbinieka sniegums darba vietā, kā arī pasliktināties komunikācija starp darbiniekiem. Kopumā var secināt, ka, lai gan darba devējs iegūst drošības sajūtu veicot novērošanu, tomēr darbinieka uzraudzībai ir tendence atstāt negatīvu iespaidu uz darbinieka veselību. Novērots darbinieks ir daudz nervozāks, pasliktinās koncentrēšanās spējas un vairojas spriedze, kas uz ķermeni var izpausties somātiski, proti, radīt fiziskas ciešanas un saslimšanas. Autoresprāt, darba devējam ir jāizvēlas mazāk ierobežojoši līdzekļi kā kontrolēt savus darbiniekus, lai nekaitētu to veselībai. Nekādā gadījumā nedrīkst veikt novērošanu, lai kontrolētu darbinieka sniegumu darba vietā, ja darbinieka produktivitāti var izvērtēt izmantojot citus, mazāk kaitīgus veidus.

Autoresprāt, tiesiskais regulējums, tikai daļēji nodrošina psihologu viedokli par uzraudzības negatīvo ietekmi uz darbinieku. Psihologi runā par morāles principiem, kuri, bez šaubām, ir ietverti arī normatīvajos aktos, piemēram, aizliegums tikumības nolūkos filmēt darbinieku tualetē. Tomēr, normatīvie akti nerisina psiholoģiskās attiecību problēmas. Pastāv rekomendācijas, kuras palīdz risināt tiesiskos jautājumus, bet ne psiholoģiskos

---

139 Furnham A. The Psychology of Surveillance. Psychology Today. 09.07.2015. Pieejams: <https://www.psychologytoday.com/blog/sideways-view/201507/the-psychology-surveillance> [Skatīts: 26.04.2017.]

140 Williams R. Your Boss is Watching You: The Employee Monitoring Explosion. Psychology Today. 30.09.2015. Voluma 19. Nr.1. Pieejams: <https://www.psychologytoday.com/blog/wired-success/201509/your-boss-is-watching-you-the-employee-monitoring-explosion>. [Skatīts: 26.04.2017.]

aspekus, jo psiholoģisko problēmu cēlonis ir pašā faktā, ka novērošana tiek atļauta.

6 . SECINĀJUMI

1. Privātās dzīves jēdzienam ir sena vēsture un tas ietver dažādus personas dzīves aspektus, piemēram, personas fiziskā un garīgā integritāte, gods, cieņa, personas vārds un identitāte, kā arī personas dati. Šis jēdziens aptver gan personas tiesības būt vienam jeb pašnoteikšanos, gan tiesības veidot sociālās attiecības ar citiem indivīdiem.
2. Privātums kā personas iekšējā autonomija ir atkarīga gan no ārējās ietekmes, gan no personas pašas gribas. Tikai pastāvot valsts aizsardzībai un personas gribai aizsargāt sevi ir iespējams nodrošināt personas privātuma aizsardzību.
3. Darba vidē notiek divu pretēji vērstu interešu konflikts -darba devēja biznesa intereses nonāk pretrunā ar darbinieka interesēm paturēt noslēpumā savu privāto dzīvi.
4. Jēdziens “personas dati” ir tiesiski aizsargājams personas tiesību uz privāto dzīvi elements. Personas dati ir visa uz identificētu vai identificējamu personu attiecināma informācija, arī e-pasta korespondence, telefona sarunas un personas attēls.
5. Korespondences jēdziens aptver gan e-pasta vēstules, gan telefona sarunas, gan arī interneta izmantošanu. Korespondences noslēpums ir tiesiski aizsargājama personas tiesību uz privāto dzīvi sastāvdaļa un tā ir aizsargājama arī darba vietā. Darba devējs nedrīkst likt šķēršļus darbinieka saziņai ar citiem indivīdiem un viņa pienākums ir aizsargāt korespondences noslēpumu.
6. Personas tiesības uz privātās dzīves aizsardzību ir realizējamas arī publiskā vidē. Autore secina, ka darba vieta ietver personas tiesības uz privātās dzīves aizsardzību, jo persona darba vietā pavada lielu savas dzīves daļu un veic darbības, kuras attiecas ne tikai uz darbu, bet arī privātām lietām.
7. Darbiniekiem ir tiesības paļauties uz privātās dzīves aizsardzību darba vietā, taču darba devējs šo paļāvību var ierobežot, izmantojot leģitīmas metodes. Ierobežojumu var attaisnot ar mērķi nodrošināt konfidencialitāti, uzlabot darba kvalitāti, novērst īpašuma bojāšanu un tamlīdzīgi. Darba devējs drīkst uzraudzīt darbiniekus, izmantojot datus tikai tam mērķim, kādam tie sākotnēji tikuši vākti un apstrādāti, piemēram, ja darba devējs kontrolē e-pasta korespondences apjomu, viņš nedrīkst izmantot šo informāciju, lai kontrolētu darbinieku uzvedību. Darbinieku uzraudzības rezultātā ievāktā informācija nedrīkst būt vienīgais avots darbinieku snieguma izvērtēšanā.
8. Tikai atklāta novērošana ir uzskatāma par tiesisku. Darbiniekiem jābūt informētiem

- par personas datu apstrādes mērķiem un pamatojumu, iespējamiem personas datu saņēmējiem un tiesībām izmantot savas pieejas tiesības datiem un tiesības izdarīt labojumus tajos. Informēšanai ir jābūt noformētai skaidri, nepārprotami un saprotami, nevis iekļaujot līgumā vai pievienojot pie vispārējiem noteikumiem.
9. Atsevišķos likumā noteiktos gadījumos ir pieļaujama slepena novērošana darba vietā, piemēram, Operatīvās darbības likumā noteiktā kārtībā, ja ir aizdomas par noziedzīga nodarījuma veikšanu. Arī darba devējs ir tiesīgs slepeni novērot darbinieku, ja pastāv jau iepriekš pamatots attaisnojams mērķis, piemēram, sava īpašuma aizsardzība. Novērošanai jābūt samērīgai attiecībā pret sasniedzamo mērķi.
  10. Personas novērošana darba vietā izmantojot videokameras, noklausoties telefona sarunas un pārbaudot e-pastu, ir personas tiesību ierobežošana. Lai šāds ierobežojums būtu tiesisks, tam stingri jāatbilst likumā noteiktajiem kritērijiem, jābūt tiesiski pamatotam un dati jāvāc un jāuzglabā ievērojot samērīguma principu, jo veicot uzraudzību darba devēja redzes lokā var nonākt personiska informācija par darbinieku. Piemēram, nav samērīgi lasīt pilnīgi visus darbinieka e-pasta ziņojumus, kā rezultātā tiek apdraudētas arī trešo personu tiesības, kuru dati tiek atklāti.
  11. Ja uzņēmuma iekšējā politika paredz iespēju piekļūt darbinieka privātam kontam, darbiniekam par to ir jābūt brīdinātam. Šādā gadījumā darba devēja uzraudzība ir tiesiska. Turpretī, ja darbinieks nav brīdināts par novērošanu, viņam ir paļāvība uz privātuma aizsardzību un tādā gadījumā novērošana ir prettiesiska.
  12. Nav nesamērīgi darba devējam vēlēties pārbaudīt to, kā darbinieks veic savus pienākumus, tomēr darba devējam nav tiesību veikt nepārtrauktu novērošanu, jo tas būtu nesamērīgs personas privātās dzīves aizskārums. Ir jāievēro arī ētikas un tikumības principi, piemēram, nedrīkst uzstādīt novērošanas kameras ģērbtuvēs, atpūtas telpās, labierīcībās, kur personas paļaujas uz visaugstāko privātuma aizsardzību.
  13. Arī valstij ir pienākums nodrošināt samērīgumu starp darba devēja un darbinieka interesēm. Konvencijas 8. panta otrā daļa ietver darba devēja pienākumu, uzraugot darbinieku, izvēlēties darbinieka tiesības vismazāk ierobežojošo līdzekli. Šim ierobežojumam jābūt vērstam uz darba devēja interešu aizsardzību un tam ir jābūt tieši saistītam ar konkrētā mērķa sasniegšanu, nepārkāpjot uzraudzībai noteiktās robežas. Mērķis ir panākt kompromisu abu pušu tiesisko interešu sadursmē.
  14. Latvijā personas datu ieguves un apstrādes tiesiskie principi un regulējums ir noteikts Fizisko Personu Datu aizsardzības likumā, kurš ievieš Direktīvu 95/46/EK. Latvijā ir virkne citu likumu, kas noteic amatpersonu tiesības ievākt un apstrādāt personas datus,

- visbiežāk attēla veidā. Personas tiesību ierobežošanas pamatojums noteikts Latvijas Republikas Satversmes 116. pantā. Datu ieguvei ir jābūt atbilstoši likumam, ar mērķi aizsargāt kādas sabiedrības intereses, kā arī, tai jābūt samērīgai.
15. No psiholoģiskā viedokļa novērošanai ir kaitīga ietekme uz indivīda veselību. Darbinieks izjūt paaugstinātu stresu, mazāk kontaktējas ar citiem darbiniekiem, izvairās izmantot pārtraukumus, izjūt neuzticēšanos no vadības puses. Nervozums un ilgstošs aizkaitinājums var izraisīt depresiju, balsta un kustību sistēmas un elpošanas traucējumus, aptaukošanos. Lielāka autonomija darba vietā turpretī veicina apmierinātību ar savu darbu, mazina stresu, persona var justies brīvāka savu lēmumu īstenošanā.
  16. Tiesiskais regulējums nerisina psiholoģiskās attiecību problēmas, tomēr normatīvie akti nosaka tādu tiesiskos uzraudzības veidus, lai tiktu ievēroti ētikas un tikumības principi.
  17. Uzraudzība pēc būtības atklāj problēmas simptomus, bet ne vienmēr iemeslus, tāpēc iegūtā informācija nedrīkst tikt izolēti izmantota situācijas analīzei. Darba devējam ir jāveic stingrs izvērtējums katrā atsevišķā lietā. Autoresprāt, Barbulescu lietā darbinieks bija vainojams iekšējo tiesību aktu pārkāpšanā, taču atlaišana bija nesamērīgi smags sods par šādu rīcību un šķietami varēja slēpt citus, aizklātus darba devēja iemeslus.
  18. Pētāmajā tiesību novirzienā notiek attīstība. Lai nodrošinātu fizisko personu aizsardzību un novērstu atšķirības dažādu valstu praksē piemērojot Direktīvu 95/46/EK, 2018. gadā stāsies spēkā Vispārīgā datu aizsardzības Regula 2016/679. Regula būs saistoša visām organizācijām, kuras apstrādā personu datus un tā mērķis būs palielināt indivīda kontroli pār saviem datiem.

7 . IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

Literatūra

1. Burkevics A. Monogrāfija. Vai uzraudzīt darbinieka interneta lietošanas paradumus ir likumīgi? , ZAB Sorainen jurists. 2009. gads. Pieejams:
<http://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/article.Is-it-lawful-to-supervise-habits-of-internet-usage.iFinances-LV.2009-10-13.lat.andisb.pdf>
2. Danovskis E., Ruķers M., Lībiņa – Egnere I. 96. pants.Latvijas Republikas Satversmes Komentāri. 8. nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis , 2011.
3. Kovaļevska A. Personas tiesības uz savu attēlu. Rīga: Valsts cilvēktiesību birojs, 2005. 10.lpp. Pieejams:
http://providus.lv/article_files/1583/original/attel_tiesib.pdf?1332251075 [Skatīts: 11.04.2017.].
4. Latviešu – Angļu Juridisko terminu vārdnīca. “Kamene”. Rīga, 2000.
5. Latvijas Republikas Saeimas arhīvs. Fonds Nr. 2001, Apraksts Nr. 6 -4 0 , lieta Nr. 2
6. Ruķers M. Fizisko personu datu aizsardzības likuma komentāri. Rīga: SIA “E-sabiedrības risinājumi”, 2008.
7. Vaznis A. Monogrāfija. Satversme garantē. Bet kā ir praksē? 2010. gada 19. maija konferencei “Cilvēktiesības kriminālprocesā”. Pieejams:
<http://www.latvijasadvokats.lv/article/48/> [Skatīts: 23.04.2017.]
8. Bloustein E. Privacy as an Aspect of Human Dignity: An Answer to Dean Prosser. New York University Law Review, Vol. 39., 1964.
9. Coultrup, Sherri. Effects of Electronic Monitoring and Surveillance on The Psychological Contract of Employees: An Exploratory Study. Morgan State University. Volume 19. Nr. 1 Pieejams.
10. Gomien D., Harris D., Zwaak L. Law and practice of the European Convention on Human Rights and the European Social Charter // Council of Europe Publishing – 1996,.
11. Gruskin S., Hendriks A. The Right to Privacy: Some Implications for Confidentiality

- in the Context of HIV/AIDS – The Jurisprudence of Human Rights Law: A Comparative Interpretive Approach // Turku/Abo: Institute for Human Rights, Abo Akademi University – 2000.
12. J.A. Oravec. The transformation of Privacy and Anonymity: Beyond the Right to be Let Alone. 2003. Sociological Imagination.
  13. Kilkelly U. The right to respect for private and family life. A guide to the implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights. Human rights handbook, No. 1.
  14. Konvitz M. R. Judaisms and Human Rights. New Jersey: Transaction Publishers, 2001.
  15. Kristie S. Ball. The harms of electronic surveillance in the workplace 20.02.2014. Pieejams: <https://pen.org/the-harms-of-electronic-surveillance-in-the-workplace/> [Skatīts: 9.05.2017.]
  16. Novak M. U.N. Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary // Kehl, Strasbourg, Arlington: N.PEngel – 1993.
  17. Parent W. A. A new definition of privacy of the law//wacks Raymond, editor. Privacy. Volume I – The concept of privacy. Dartmouth Publishing Company Limited
  18. Parliamentary Assembly of the Council of Europe Resolution No. 1165, 1998. Right to Privacy. Pieejams: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16641&lang%20=en>
  19. Ramage S. Privacy: Law of Civil Liberties. Lincoln: Universe, 2007.
  20. Report from the Commission to the Council and the European Parliament Evaluation report on the Data Retention Directive (Directive 2006/24/EC) Brussels. 18.04.2011.
  21. Rodrigues R. J., Schanz S.J., Wilson P. The Tegulation of Privacy and Data Protection in the Use of Electronic Health Information: An International Perspective and Reference Source on Regulatory and Legal Issues Related to Person-identifiable Helth Databases. Washington: Pan American Health Organization, 2001.
  22. Smith, M. (1992). Employee stress and health complaints in jobs with and without electronic performance monitoring. Applied Ergonomics, 23(1), 17-27. doi: 10.1016/0003-6870(92)90006-H
  23. Smith R.E. Ben Franklin's Website: Privacy and Curiosity from Plymouth Rock to to the Internet. Providence: Privacy Journal, 2004.
  24. Stalder F. Opinion. Privacy is not the antidote to surveillance. Pieejams: <http://ojs.library.queensu.ca/index.php/surveillance-and->

society/article/view/3397/3360

25. Stanton, Jeffrey M., Stam, Kathryn R. *The Visible Employee: Using Workplace Monitoring and Surveillance to Protect Information Assets without Compromising Employee Privacy or Trust*. Medford, N.J.: Information Today, Inc. 2006.
26. The Commission's Fundamental Rights. List for all legislative proposals in Commission Communication COM (2010) 573/4, 'Strategy for the effective implementation of the Charter of Fundamental Rights by the European Union'.
27. The Haifa Center of Law and Technology Publication Series. Publication No. 7 *Privacy in the Digital Environment*. 2005. p. 10. Pieejams: http://weblaw.haifa.ac.il/he/Research/ResearchCenters/techlaw/DocLib/Privacy_eng.pdf.
28. The Universal Declaration of Human Rights. Adopted by the United Nations General Assembly resolution 217 A (III) on 10.12.1948., Article 12. Pieejams: <http://www.un.org/en/documents/udhr/index.shtml>.
29. Warren S.D., Brandeis L.D. *The Right to Privacy*. Harvard Law Review, Vol. 5, 15 December 1890, No. 5. Pieejams: http://groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/articles/privacy/Privacy_brand_warr2.html.
30. Witzleb N., Lindsay D., Paterson M., Rodrick S. *Emerging Challenges in Privacy Law: Comparative Perspectives*. Handbook. Cambridge University Press. 2014. Page 202.

Normatīvie akti

1. Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām. Latvijas Vēstnesis, 23.04.2003., Nr. 61.
2. Apvienoto nāciju organizācijas Vispārējā Cilvēktiesību deklarācija. Pieņemta 1948. gada 10. decembrī. // <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/vispcd.htm>
3. Eiropas Padomes Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Latvijas Vēstnesis, 13.06.1996., Nr. 143.
4. Konvencija par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisku apstrādi. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1181>
5. Eiropas Savienības Pamattiesību harta. Oficiālais Vēstnesis, 14.12.2007., C 303.

6. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>
7. Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 95/46/EK. Oficiālais Vēstnesis L281, 23/11/1995.
8. Eiropas Savienības Direktīva 2002/58/EK “Par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē”. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32002L0058> [Skatīts: 12.04.2017.]
9. Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 01.07.1993., Nr.43.
10. Latvijas administratīvo pārkāpumu kodekss: LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=89648> [Skatīts 12.04.2017.].
11. Likums “Par policiju”: LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=67957> [Skatīts 12.04.2017.].
12. Alkoholisko dzērienu aprites likums: LR likums. Ziņotājs, 1991. 14. februāris, Nr. 5; Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=88009#p6> [Skatīts 12.04.2017.].
13. Operatīvās darbības likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis. 1993. 16. decembris. , nr. 131
14. Likums “Par sapulcēm, gājieniem un piketiēm”: LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=42090> [Skatīts 12.04.2017.].
15. Detektīvdarbības likums: LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=26311> [Skatīts: 14.04.2017.]
16. Krimināllikums: LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=88966> [Skatīts: 01.24.2017.]
17. Izglītības likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis. 1998. 29. oktobris, nr. 343/344
18. Fizisko personu datu aizsardzības likums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv> [Skatīts: 22.03.2017.]
19. Darba likums: LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=26019> [Skatīts: 29.04.2017.]
20. Valsts darba inspekcijas likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis. 2001.13. decembris. 28.12.2001., nr. 188
21. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums: LR likums.. Latvijas Vēstnesis, 2010. 28. jūlijs, Nr. 118

22. The Telecommunications (Lawful Business Practice) (Interception of Communications) Regulations, Made on 2nd October 2000. Pieejams: http://www.legislation.gov.uk/uksi/2000/2699/pdfs/uksi_20002699_en.pdf [Skatīts: 23.04.2017.]
23. Veimāras konstitūcija. Die Verfassung des Deutschen Reichs vom 11. August 1919.

Juridiskās prakses materiāli

1. Eiropas Cilvēktiesību komisijas lēmums par pieņemamību lietā *X. Pret Apvienoto Karalisti*, 12.10.1973.
2. ECT 1997. gada 25. jūnija spriedums lietā “*Halford pret Apvienoto Karalisti*” 20605/92.
3. ECT 1978. gada 6. septembra spriedums lietā “*Klaas un citi pret Vāciju*”, 5029/71.
4. ECT 1984. gada 2. augusta spriedums lietā “*Malone pret Apvienoto Karalisti*”, 8691/79.
5. ECT 1990. gada 24. aprīļa spriedums lietā “*Kruslin v France*” Nr. C (90) 50. 11801/85.
6. ECT 1992. gada 16. decembra spriedums lietā “*Niemietz pret Vāciju*”
7. ECT 1993. gada 25. marta spriedums lietā “*Costello-Roberts pret Apvienoto Karalisti*”.
8. ECT 1994. gada 19. maija spriedums lietā “*Friedl pret Austriju*”.
9. ECT 1994. gada 28. oktobra spriedums lietā “*Murray pret Apvienoto Karalisti*”.
10. ECT 2000. gada 16. februāra spriedums lietā “*Amann pret Šveici*”, 27798/95.
11. ECT 2003. gada 28. janvāra spriedums lietā “*Peck pret Apvienoto Karalisti*”.
12. ECT 2004. gada 24. jūnija spriedums lietā “*Von Hannover v. Germany*”, 59320/00
13. ECT 2007. gada 3. aprīļa spriedums “*Copland v. The United Kingdom*”, 62617/00.
14. ECT 2009. gada 26. oktobra spriedums lietā “*Peev pret Bulgāriju*”, 64209/01.
15. ECT 2010. gada 8. oktobra spriedums lietā “*Kopke pret Vāciju*”, 420/07.
16. ECT 2011. gada 8. novembra spriedums lietā “*V.C. Pret Slovēniju*”. 18968/07.
17. ECT 2016. gada 12. jūnija spriedums lietā “*Barbulescu pret Rumāniju*”, 61496/08.
18. Eiropas Kopienu tiesas spriedums C-101/2001, 6.11.2003., „*Lindqvist*”.
19. Satversmes tiesas 2008. gada 16. decembra spriedums lietā Nr. 2008-09-0106.
20. Satversmes tiesas 2002. gada 23. septembra spriedums lietā Nr. 2002-08-01,

- 23.09.2002. Pieejams: [http://www.satv.tiesa.gov.lv/LV/spriedumi/08-01\(02\).htm](http://www.satv.tiesa.gov.lv/LV/spriedumi/08-01(02).htm)
21. Satversmes tiesas 2015. gada 2. jūlija spriedums lietā Nr. 2015-01.01.
22. Nelson v. Salem State Coll., 845 N.E.2d 338, 344 (Mass. 2006). 342.,343.,344.,347.
23. Eiropas Cilvēktiesību tiesas tiesneša Pinto Albuquerque daļēji atšķirīgais viedoklis lietā “Barbulescu pret Rumāniju”.

Citi prakses materiāli

1. 29. panta datu aizsardzības darba grupas atzinums Nr. 4/2007 par “personas datu” jēdzienu. Pieņemts 20. jūnijā. Pieejams: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2007/wp136_lv.pdf [Skatīts: 14.04.2017.]
2. Datu valsts inspekcijas rekomendācija: Datu apstrāde vadeonovērošanas jomā. Rīga 2009.
3. Datu valsts inspekcijas sagatavotā rekomendācija “Personas datu definīcija”. Rīga, 2013. gads.
4. Datu valsts inspekcijas sagatavotā rekomendācija - “Personas datu aizsardzība darba vietās”, Rīga, 2014.
5. Eiropas Cilvēktiesību tiesas dokuments “Jautājumi un atbildes” European Court of Human Rights. Council of Europe. F-67075 Strasbourg cedex. 4. lpp. Pieejams: http://echr.coe.int/Documents/Questions_Answers_LAV.pdf [Skatīts 23.04.2017.].
6. Article 29 – Data Protection Working Party 29.05.2002. recommendation 5401/01/EN/Final WP55 “Working document on the surveillance of electronic communications in the workplace” 16. page. Pieejams: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2002/wp55_en.pdf [Skatīts: 23.04.2017.]
7. Furnham A. The Psychology of Surveillance. Psychology Today. 09.07.2015. Pieejams: <https://www.psychologytoday.com/blog/sideways-view/201507/the-psychology-surveillance> [Skatīts: 26.04.2017.]
8. Williams R. Your Boss is Watching You: The Employee Monitoring Explosion. Psychology Today. 30.09.2015. Pieejams: <https://www.psychologytoday.com/blog/wired-success/201509/your-boss-is-watching-you-the-employee-monitoring-explosion>. [Skatīts: 26.04.2017.]

Bakalaura darbs "Privātums darba vietā. Darbinieka novērošana: e-pasta un telefona sarunu kontrole, videonovērošana" izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: _____ Elīna Logina

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Kristīne Dupate _____

_____._____.

Recenzents: _____

Darbs iesniegts Starptautisko un Eiropas tiesību zinātņu katedrā _____.05.2017.

Studiju metodiķe Ilze Leonoviča _____

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

_____._____.2017. prot. Nr._____.

Komisijas sekretāre/s: _____